

**Kistelepülési önkormányzatok feladatellátása és
finanszírozása választott önkormányzati
példákon 2018-2022. években**

Témavezető:

Dr. Csanádi Ágnes Phd

egyetemi docens

Külső konzulens:

Babos-Szóllósy Gabriella

aljegyző

Név: Martinov Zoltán

képzési szint: alapképzés

tagozat: levelező

szak: pénzügy és számvitel

szakirány: pénzügy

2024

PANNON EGYETEM
GAZDÁLKODÁSI KAR ZALAEGERSZEG

SZERZŐI NYILATKOZAT A DOLGOZAT BENYÚJTÁSÁHOZ*

Hallgató neve:	Martinov Zoltán		
Képzési szint:	alapképzés		
Szak:	Pénzügy és Számvitel		
Szakirány (ha van):	Pénzügy		
Neptun kód:	MZMZAW	Védés éve:	2024.
Dolgozat címe:	Kistelepülési önkormányzatok feladatellátása és finanszírozása választott önkormányzati példákön 2018-2022. években		
Egyetemi témavezető:	Dr. Csanádi Ágnes PhD		
Gyakorlóhelyi konzulens:	Babos-Szóllósy Gabriella		
Öt kulcsszó a dolgozatról:	önkormányzat, közfeladatok, költségvetési támogatás, elszámolás, iparüzési adó		

Kérjük a szerzői döntésnek megfelelő opciót aláhúzni:

Hozzájárulok / nem járulok hozzá, hogy szakdolgozatomat / záródolgozatomat / diplomadolgozatomat az Egyetem az interneten a nyilvánosság számára repozitóriumában közzétegye.

A hozzájárulás szerzői feltételei:

- a dolgozat magáncélra letölthető, a forrás megjelölésével szabadon idézhető, de az idézés szokásos terjedelmét meghaladó felhasználás (átvétel) tilos,
 - hozzájárulásom időtartamra nem korlátozott és bármikor visszavonható.
- (Hozzájárulás hiányában a dolgozat csak az Egyetem arra kijelölt számítógépein, képernyős megtekintéssel kutatható. Egyéb hozzáférés, többszörözés nem engedélyezett.)

Büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom az alábbiakról:

- dolgozatom mindenben eleget tesz a vonatkozó és hatályos intézményi előírásoknak,
- a dolgozatban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, a leírtak saját, önálló munkám eredményei,
- a dolgozatban felhasznált adatokat, forrásokat a szerzői jog figyelembevételével alkalmaztam,
- a dolgozat nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén felsőoktatási szakképzés, diplomaszerezés vagy szakirányú továbbképzés során.

Tudomásul veszem az alábbiakat:

- a dolgozat szerzői jogtisztaságának ellenőrzésére az Egyetem szoftveres ellenőrzést (plágiumszűrést) végezhet és eredményét a dolgozat értékelésében felhasználhatja,
- a dolgozat elektronikus formában, az Egyetem repozitóriumában kerül elhelyezésre és a hatályos jogszabályok, intézményi szabályzatok szerint, valamint fentebbi szerzői rendelkezéseimnek megfelelően biztosítható a kutatási célú hozzáférése,
- a dolgozat metaadatai és szerzői összefoglalója online nyilvánosak.

Zalaegerszeg, 2023.12.20.

Martinov Zoltán s.k.

hallgató aláírása

**Szövegszerkesztővel töltendő ki, formai és tartalmi változtatások nélkül. Gépirással aláírható. Ebben az esetben kérjük a Családnév Keresztnev s. k. alakot használni. Kézi aláírás és szkennelés esetén a dokumentum csak kifogástalan minőségű digitalizált változat lehet!*

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
2. A kutatás célja és módszertana	4
3. Az önkormányzati alrendszer működése Magyarországon külföldi kitekintéssel	5
3.1. Az önkormányzatiság létrejötte	5
3.2. Az önkormányzatok és jellemzőik	7
3.3. Külföldi önkormányzati példák	10
3.4. Az önkormányzatok ellátandó feladatai	14
3.4.1. Kötelezően ellátandó feladatok	14
3.4.2. Önként vállalt feladatok	15
3.5. Az önkormányzatok finanszírozási rendszere	16
3.5.1. Az állami finanszírozás formái.....	16
3.5.2. Az önkormányzatok helyi finanszírozása.....	19
3.5.3. Pályázati lehetőségek.....	23
3.6. Finanszírozott feladatok ellátásának igazolása, elszámolása	24
4. A választott kistélepuségi önkormányzatok tevékenységének vizsgálata a finanszírozás tükrében a 2018-2022. években	25
4.1. Telekes Község Önkormányzata gazdálkodásának vizsgálata. Hiba! A könyvjelző nem létezik.	
4.2. Gersekarát Község Önkormányzata gazdálkodásnak vizsgálata	42
5. Összefoglaló értékelés, javaslatok	60
Irodalomjegyzék – felhasznált irodalom	63
Ábrajegyzék	65
Táblázatjegyzék	66
Mellékletek	68

1. Bevezetés

Több mint hat éve látom el a Kámi Közös Önkormányzati Hivatal – Gersekaráti kirendeltségének pénzügyi feladatait. Ezen hat év alatt rengeteg kihívással és rengeteg feladattal nézett szembe akár a közigazgatás, akár a hivatalok, akár az önkormányzati rendszer, illetve az azt irányító vezetői kör. Ezen átfogó időintervallumban is számos átalakulás, módosulás és jogszabályváltozás történt, mely mind érintette a köztisztviselők mindennapjait. Ezen intézkedések, változások legtöbbször mind a racionális pénzügyi gazdálkodást volt hivatott elősegíteni. Munkám során ezeket a főbb változásokat fogom görcsű alá venni. Be kívánom mutatni a kistéleplési önkormányzatok mindennapi feladatait és kihívásait. Az ellátandó teendők széles körén fogok pontonként végig haladni és látható lesz, hogy az önkormányzatok, hivatalok ezekre a teendőkre milyen forrásból és miként teremtik elő a szükséges pénzügyi fedezetet, illetve azokkal milyen módon számolnak el akár a központi költségvetés felé, akár meghatározott pénzügyi szervek irányába.

Mindennapi feladatellátásaim és a ledolgozott hat év után nem is volt kérdés, hogy milyen témából kell írnom a szakdolgozatomat. Ez egyértelműen az önkormányzati működés. Minden önkormányzat a helyi lakosok, helyi igények specialitásaira van szabva. Ezzel szemben mégis mindegyik egyszerre szembesül azonos és egymástól merőben teljesen eltérő feladatokkal, sajátosságokkal is. Mindezek ellenére mindegyik hivatal és önkormányzat előtt egy cél lebeg, a helyi lakosok teljeskörű és minél színvonalasabb ellátása, kiszolgálása. Ehhez pedig források, pénzügyi háttér és racionális, ésszerű gazdálkodás szükséges.

Évek tapasztalom azt a szorító kényszert, hogy minden év első két hónapjában - amikor az adott évi költségvetések elkészítése zajlik – mennyivel több nehézséggel és feladattal nézünk szembe a pénzügyek, illetve a finanszírozás terén. Ez nem sokban különbözik attól a mindennapi példától, amikor a vásárló befárad az üzletbe és elkezd figyelni a termékek árcéduláit. Azt tapasztalom, hogy évről évre egyre jobban és jobban kell figyelni azokat a bizonyos árcédulákat. Azok a dolgok, amik régen evidenciának számítottak, azok ma már egyre nagyobb kihívást jelentenek. Itt most egy önkormányzat

alá tartozó intézmény működtetésére, gazdálkodására vagy egy egyszerű rezsiszámla kifizetésére gondolok. Évről évre egyre jobban és jobban át kell gondolni ezeknek a szervezeteknek a működését, hogy gazdaságosan tudjanak üzemelni, illetve némelyik esetben egyáltalán fennmaradni. Az önkormányzathoz befáradó helyi lakosok, ügyfelek is egyre több személyes panasszal élnek a mindennapi életvitelükkel kapcsolatban.

Számomra ez egyre sokkolóbbá vált a mindennapok folyamán, mivel az európai uniós 2004. május 1-ei csatlakozás óta az alapelvek között szerepelt a kistelepülések felzárkóztatása, visszacsatolása az ország, a vérkeringésébe. Ezt az utóbbi időben számos program és projekt is segítette. Mégis azt érzékelem a mindennapokban, hogy a szerényebben működő, kevesebb lehetőséggel, adottsággal rendelkező önkormányzatok egyre jobban leszakadnak a többitől. Ezt a költségvetések készítése során évről, évre szám adatokban is egyre jobban tapasztalom.

2. A kutatás célja és módszertana

Egy város lehetőségeivel szemben felállított képzeletbeli olló is egyre jobban nyílik. Így a **hipotézisem**, hogy a kistelepülési önkormányzatok között is a képzeletbeli olló két szárának távolsága egyre jobban növekszik, ahelyett, hogy csökkenne. Ezt az állítást kívánom az elkövetkezendőkben megvizsgálni a 2018-2022-es költségvetési időintervallumban. Céltelepülések Telekes és Gersekarát községek. Azért ezt a kettő önkormányzatot választottam ki, mert törekedtem arra, hogy a vizsgált közeg divergens legyen. Ezek vizsgálata során bizonyítani vagy elvetni fogom a hipotéziseimet. **Primer kutatásként mélyinterjúkat** kívánok lefolytatni a választott kistelepülések polgármestereivel. Továbbá a témafeldolgozáshoz **szekunder** kutatást is alkalmazni kívánok. Közép időtávon végzek adatgyűjtést 2018-2022 költségvetési évekből. Ezek statisztikai elemzése után hipotézisemet alátámasztom vagy megcáfolom. Amennyiben beigazolódik a feltevés, úgy törekszem a helyzet megoldására, javítására szolgáló javaslatok megtételére, illetve ha nemleges eredményre jutok, akkor ezen okok feltárására is ki kívánok térni. Vizsgálni fogom ezen adatok között az ok-okozati összefüggést. Ezekről azt remélem, hogy rávilágítanak a probléma forrására, gyökerére és el tudnak vezetni a hatékony gazdálkodást és finanszírozást elősegítő rendszer kialakításához.

Másodsorban az önkormányzati finanszírozás egyik lényeges lába az állami források mellett az iparüzési adóerőképeség és az iparüzési adó bevétel. Mivel ezen a szintén senki sem indul egyenlő esélyekkel, mert minden település illetékességi körébe tartozó vállalkozások összetétele más, illetve nem is minden település vet ki iparüzési adót, így azt is feltárni kívánom, hogy helytelen az iparüzési adóerőképeséghez kötni bizonyos támogatási, pályázati formákat, mert nem minden kistélepülés indul egyenlő esélyekkel.

3. Az önkormányzati alrendszer működése Magyarországon külföldi kitekintéssel

3.1. Az önkormányzatiság létrejötte

Mindenekelőtt pontosan definiálom az önkormányzatokat: *„A helyi önkormányzás a helyi önkormányzatoknak azt a jogát és képességét jelenti, hogy - jogszabályi keretek között - a közügyek lényegi részét saját hatáskörükben szabályozzák és igazgassák a helyi lakosság érdekében.”¹*

A ma is ismert önkormányzati struktúra a 19. században kezdett kifejlődni. Lényege az volt, hogy a központi, állami berendezkedés főbb feladataiban elkezdtek azonos sémákat használni. Egyes kérdésekben, jogokban egységes rendszert hoztak létre. A helyhatóságok jogai viszont nem csorbultak olyan szempontból, hogy az adott régióra vonatkozó döntésekben az önállóságuk továbbra is fennmaradt. Itt már beszélhetünk kezdetleges állami finanszírozásokról, bár ez a kezdetben csak földbirtokok állami kézbe adásából állt. Később a magántőkésék az ország fejlődése érdekében magas összegeket ajánlottak fel bizonyos állami szerveknek, meghatározott feladatokra. Gondoljunk csak Gróf Széchenyi Istvánra és a Magyar Tudományos Akadémia felállítására, illetve az úthálózat fejlesztésére jelentős összegek adományozására. Ezekből a feladatokból a modern közigazgatás

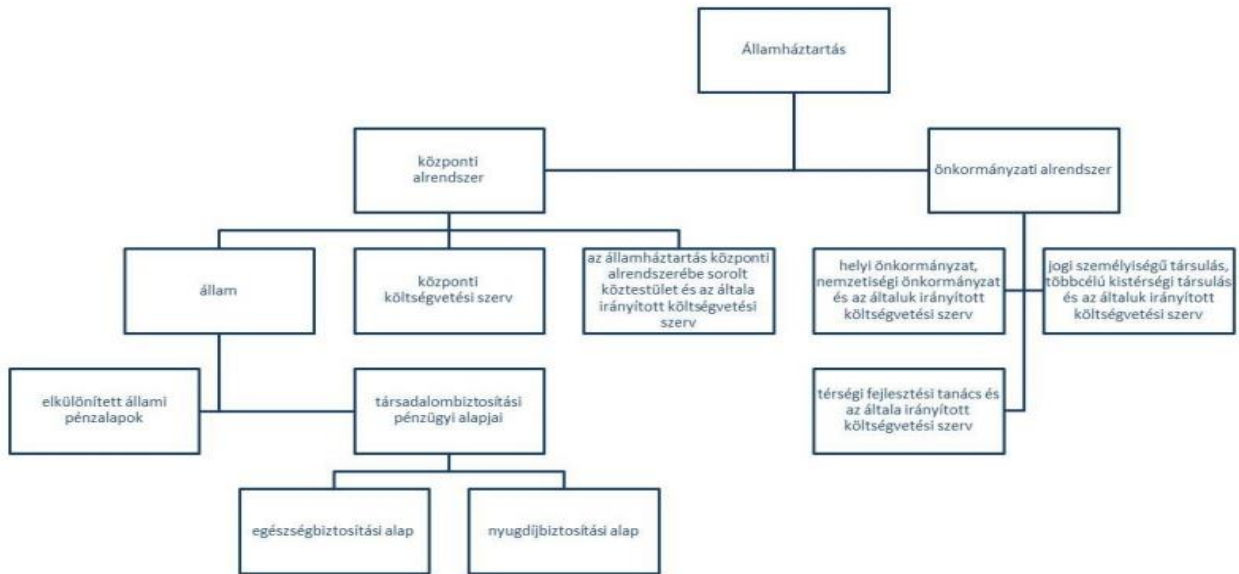
¹ 1997. évi XV. törvény a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájáról szóló, 1985. október 15-én Strasbourgban kelt egyezmény kihirdetéséről I. rész 3. cikk 1. bekezdés [online]. Kihirdetve: 1997.03.28., felhasználva a 2023.10.11-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700015.tv> [megtekintve 2023.10.11.].

rendszerében több is átkerült az állam, illetve az általa az önkormányzatoknak átruházott hatáskörök, feladatok közé.

A kései 19. század és a korai 20. század elejére a vármegyei rendszer teljesen megszilárdult. Az addig privilégiumot élvező települések önállósága csorbult. A közigazgatási egységek élén főispánok álltak. Személyüket kezdetben a király, később a kormány nevezte ki. Alattuk alispánok helyezkedtek el. Személyüket a vármegye, illetve az adott közigazgatási egység lakosai választották. Jellemzően mindkét személy a nemességből, gazdag, befolyásos rétegből került ki. A főispán a kormány megbízott akkori megfelelője volt, - mely titulus - napjainkban visszakapta újra a főispán megnevezést. Feladata a kormány képviselése, céljainak megvalósítása. Párja az alispán, mely a mai polgármesternek felelt meg. Feladata volt a helyi illetékességi területen felmerülő ügyek intézése és a főispánnal történő együttműködés a jó kormányzás elérése érdekében. A 20. század elejére megalakult a pénzügyi közigazgatási bíróság is, illetve törvényben szabályozták a különböző tisztségviselők szükséges képesítését.

A második világháborút követő időszakban létrejött a tanácsrendszer. Az akkori politikai berendezkedés szerint ezen struktúra fő célja a központosítás, ellenőrzés volt. A helyhatóságok az önállóságukból veszítettek. Kormányközpontú felállás jött létre, mely a hatékony munkát is akadályozta. Ezen negatív tapasztalatok hamar kiütköztek és az 1960-as évek után modernizálásra volt szükség. Ekkor jöttek létre a helyi és területi tanácsok, melyek a mai önkormányzatok és kormányhivatalok megfelelői. A rendszerváltás után megkezdődött az új struktúra kialakítása. Kijelölték a kormány és az önkormányzatok pontos hatásköreit és világos vonalakat húztak fel az ellátandó feladatok között.

1. ábra: A magyar államháztartás rendszere

1. sz. ábra. KOLTÁNYI Gergely NEMZETI KÖZIGAZGATÁSI INTÉZET: Közigazgatási szakvizsga pénzügyi és költségvetési igazgatás (tankönyv). Budapest: NEMZETI KÖZIGAZGATÁSI INTÉZET, 2012. ISBN 978 963 87611 4 9, [online] 13. oldal 1. ábra. Hozzáférés: <https://nkrepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/13828/penzugytk.pdf;jsessionid=3E9C5F1C25CA8AC2275087189F732680?sequence=1> [megtekintve: 2023.10.26].

3.2. Az önkormányzatok és jellemzőik

Az önkormányzati rendszert alapvetően három nagy csoportra tudjuk sorolni. Ezen csoportosítás alapja a földrajzi elhelyezkedés, mely határon belül illetékes az adott közigazgatási szerv. Ezen struktúra legkisebb eleme a települési önkormányzat. Ez általában egy településből és a hozzá csatolt közigazgatási külterületből áll össze. „Magyarországon 2023.01.01. állapot szerint 3155 db települési önkormányzat található”.²

² Önkormányzatok száma 2023.01.01. állapot szerint [online]. Központi statisztikai Hivatal adat. Hozzáférés: https://www.ksh.hu/stadat_files/fo1/hu/fo10007.html [megtekintve: 2023.10.21.].

- helyi önkormányzat: „A helyi önkormányzás joga a települések (települési önkormányzatok) és a megyék (területi önkormányzatok) választópolgárainak közösségét illeti meg.”³
- fővárosi, kerületi önkormányzat: „A fővárosi önkormányzat települési és területi önkormányzat.”⁴

Az önkormányzati működés személyi háttere

Gersekarát Község Önkormányzatának „12/2017 (XII.12.) és Telekes Község Önkormányzatának 10/2017 (XI.08.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat szervezeti és működési szabályzatáról”⁵ nevesítik az egyes tisztségek viselőit és feladataikat.

- **Polgármester:** személye választás útján kerül ki. Pénzügyi szempontból a polgármester a települési kiadások kötelezettségvállalója.
- **Képviselőtestületi tagok:** személyük a polgármesterhez hasonlóan szintén választás útján kerül ki. Szavazás útján döntenek a települést érintő kérdésekben, illetve meghatározott jogköröket átruházhatnak a polgármester részére.
- **Alpolgármester:** A képviselő testület a polgármester javaslatára, szavazás útján egy vagy több alpolgármestert választ. Az alpolgármester feladata egyenértékű a testületi tagokéval, de a polgármester akadályozottsága vagy szabadsága esetén ő gyakorolja a polgármesteri jogköröket.

³ 2011. évi CLXXXIX törvény Magyarország helyi önkormányzatairól 3. § (1). bekezdés [online]. Kihirdetve: 2011.12.28., felhasználva a 2023.10.11-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100189.tv> [megtekintve: 2023.10.11.].

⁴ 2011. évi CLXXXIX törvény Magyarország helyi önkormányzatairól 3. §. (3) bekezdés [online]. Kihirdetve: 2011.12.28., felhasználva a 2023.10.11-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100189.tv> [megtekintve: 2023.10.11.].

⁵ 12/2017 (XII.12.) Gersekarát Község Önkormányzatának önkormányzati rendelete az Önkormányzat szervezeti és működési szabályzatáról. [online]., felhasználva a 2023.11.12-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/eli/v01/421393/r/2017/12> [megtekintve: 2023.11.12.].
10/2017 (XI.08.) Telekes Község Önkormányzatának önkormányzati rendelete az Önkormányzat szervezeti és működési szabályzatáról. [online]., felhasználva a 2023.11.12-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/eli/v01/423980/r/2017/10> [megtekintve: 2023.11.12.].

A helyi önkormányzat testületi ülései és döntései csak abban az esetben jogszerűek, ha a megválasztott képviselők több, mint fele jelen van. Ennek hiányában az adott döntés érvénytelen. A képviselő testület a település legfőbb döntéshozó szerve.

Az önkormányzatokon a fentiekén kívül bizottságok is működhetnek. Ezek lényege a képviselőtestület által hozott döntések előkészítése, segítése. Egy kötelező bizottság működik, ez az *ügyrendi bizottság*.

Az önkormányzati működés további szereplői

- **Jegyző:** Biztosítja az önkormányzati, hivatali munka működése során a törvényességi hátteret és a jogszabályoknak való maximális megfelelést, ezen felül:

” (1) A jegyző vezeti a polgármesteri hivatalt vagy a közös önkormányzati hivatalt. [...]

a) dönt a jogszabály által hatáskörébe utalt államigazgatási ügyekben; [...]

c) gondoskodik az önkormányzat működésével kapcsolatos feladatok ellátásáról;

d) tanácskozási joggal vesz részt a képviselő-testület, a képviselő-testület bizottságának ülésén”⁶

- **Közszolgálati tisztviselő:** Megkülönböztetünk önkormányzati és állami alkalmazottakat.

A közszolgálati tisztviselő munkáltatója az önkormányzati alrendszerben a jegyző. Közhatalmat gyakorol. A polgármesteri vagy a közös önkormányzati hivatal alkalmazottja. A jegyző utasításai és a jogi keretek szerint végrehajtja a testület valamint a polgármester által kijelölt feladatokat. Képesítése, szükséges végzettsége a „2011. évi CXCV. a közszolgálati tisztviselőkről szóló törvény”⁷ szerint van előírva.

⁶ 2011. évi CLXXXIX törvény Magyarország helyi önkormányzatairól 81. §. [online]. Kihirdetve: 2011.12.28., felhasználva a 2023.10.11-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés:

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100189.tv> [megtekintve: 2023.10.11.].

⁷ 2011. évi CXCV. a közszolgálati tisztviselőkről szóló törvény [online]. Kihirdetve: 2011.12.30., felhasználva a 2023.10.11-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100199.tv> [megtekintve: 2023.10.11.].

3.3. Külföldi önkormányzati példák

A magyarországi önkormányzati rendszer sajátosságai mellett érdemes számba venni néhány külföldi önkormányzati példát, rendszert, hogy más országokban milyen módon látják el a helyi feladatokat és kihívásokat.

Ausztria önkormányzati rendszere

Közvetlen szomszédunkban, Ausztriában is megtalálható a szövetségi állam alatt, önállóan tevékenykedő önkormányzati rendszer. Az országot 9 nagy tartományra tagolták. Ezen tartományok alatt működnek az önkormányzatok, mint az ausztriai rendszer legkisebb közigazgatási egységei, melyek önálló gazdálkodást folytatnak. Illetékességük - a magyar struktúrához hasonlóan - földrajzi kiterjedésük szerint felosztott. A nálunk ismert megyei önkormányzatok Ausztriában speciális funkcióval rendelkező nagyvárosok, melyek kiemelkedő jelentőségű ipari vagy szolgáltatásszektorral bírnak az adott régióban. Bécs - mint ahogy nálunk Budapest esetében – szintén önálló egységként, fővárosi önkormányzatként működik, de különbségként tartományi funkciókat is ellát.

A további eltérések a tartományi felépítésből adódnak. A szövetségi alkotmány ugyan kimondja az önkormányzati szerveződés fő irányvonalait és normáit, de ezeken belül a tartományok saját rendszereket, saját egységeket alakíthatnak ki, saját törvényeket, jogszabályokat alkothatnak.

„Az állam, illetve a tartományok felügyeleti jogkört gyakorolnak az önkormányzatok felett, ellenőrzik, hogy az önkormányzatok feladataik ellátása során ne sértsék meg a törvényeket és rendeleteket, ne lépjék túl a hatáskörüket”⁸

Az osztrák települési önkormányzat legfőbb döntéshozó szerve a tanács, mely tagjai közvetlenül kerülnek választásra. Ezalatt hierarchikus rendszerben az előjáróság majd a bizottságok következnek, melyek döntés előkészítő funkciókat látnak el. Ezt követi a polgármester, akadályoztatása esetén pedig az alpolgármester. Végül pedig a hivatal. Ezen

⁸ BUSA Réka, DELI Gergely, MERCZ Ágnes, PARÓCZI-KATONA Viktória, SÁBJÁN Katalin, TÓTH Eszter, TÖRÖKNÉ MÁNIK Judit, VEREBÉLYI Imre: Az ausztriai önkormányzati rendszer alapvonalai és jó gyakorlatai, Budapest: DEMOKRATIKUS HELYI KÖZIGAZGATÁS FEJLESZTÉSÉÉRT ALAPÍTVÁNY, 2018. ISBN 978 615 00 2180 5, [online] 12. oldal . Hozzáférés: <https://www.dhkfa.hu/News/2019/OsztrakOnkormanyzat20190401.pdf> [megtekintve: 2023.10.26]

struktúra szintén nagyon közel áll az előbbieken megismert magyarországi rendszerhez. Finanszírozás szempontjából a bevételi oldala kettő fő forrásból tevődik össze. Az egyik az állami (tartományi) támogatás, másik pedig a helyben beszedett adók, illetve a helyben hasznosított termékek és szolgáltatások nyújtása után beérkezett díjak.

A különbségek a magyar rendszerhez képest a feladatok ellátásának köréből kerülnek ki. Az ausztriai struktúra ellátja a helyi rendvédelmi feladatokat, az egészségügyet és a helyi tűzoltóságot egyaránt. Alapfokú oktatási intézményeket tart fenn, piacellenőrzési feladatokat végez, illetve vitás esetekben békéltetői funkciókat tölt be. Magyarországon ezen feladatok egy része központosított intézmények által kerül ellátásra.

Anglia önkormányzati rendszere

Angliában egy általunk nem megszokott önkormányzati rendszer működik. A helyhatóságok feladatait, felépítését és finanszírozását a kormányzat központilag határozza meg. Alapvető elveik közé tartozik, hogy az állampolgár szabadon választhasson egy közszolgáltatás igénybevételekor a szolgáltatást nyújtó szervek között. Ezt a következőképpen segíti elő a központi kormányzás:

- *„Az önkormányzati vagyon egy részének, illetve meghatározott helyi szolgáltatásoknak a privatizációja;*
- *Hatáskör-átháramlás az ún. kvangók felé;*
- *Alternatív megoldási módszerek az önkormányzati felügyelet helyettesítésére.”⁹*

A gyakorlatban ez úgy valósul meg, hogy az elvont önkormányzati források kikerülnek a magánszektorba. Ezen kiáramlott vagyont felhasználva pedig a szolgáltatók kiépítik a piaci szabályokhoz hasonló szolgáltatási rendszert. Például egészségügyi, szennyvíztisztítási vagy közvilágítástechnikai szolgáltatást. Ezt a részben állami, részben magánszféra működési elven alapuló szerveződést hívják kvangónak. Minden egyéb, ebben a körbe nem tartozó szolgáltatást az állam irányít és finanszíroz az önkormányzati rendszeren keresztül.

⁹ BALÁZS István, BORDÁS Mária, BOROS Anita, GAJDUCSHEK György, HALÁSZ Iván, IMRE Miklós, KOI Gyula, KRISTÓ Katalin, LŐRINCZ Lajos, LŐCÉTEI István, RIXER Ádám, SIPOS Katalin, SZAMEL Katalin, TAMÁS András, TEMESI István: Az Európai Unió tagállamainak közigazgatása, Az angol önkormányzatok jelenlegi rendszere, Budapest: Akadémiai Kiadó, 2016. ISBN 978 963 295 612 1

Az angliai önkormányzati struktúrában is megtalálható a helyi, megyei, fővárosi önkormányzati struktúra, de mivel mindegyiket kiemelt módon az állam irányítja, így a hierarchia nem található meg a különböző szintek között. Ellenőrző szerepet az önkormányzatok felett nem a magasabb rendű önkormányzat gyakorol, hanem a kormány vagy az általa meghatározott speciális szerv. Például az önkormányzatokért felelős miniszter vagy kijelölt törvényszék.

A magyarországi rendszerhez hasonlóan az önkormányzat legfőbb vezetői az angliai struktúrában is a polgármester és a képviselők. Személyük választások útján kerül megállapításra. Fontos eltérés még, hogy az előbbi személyek által működtetett testület döntéseiért nem teljes mértékben az önkormányzati vagyonnal felelnek. Ha tudatosan jogsértést követnek el, jogtalanul használnak ki piaci előnyöket vagy éppen ennek rontására irányuló magatartást tanúsítanak, akkor bíróság előtt felelősségre lehet vonni őket. Képviselőnek, polgármesternek lenni Angliában inkább megtiszteltetés, mint munka. Fix fizetés sem jár a tisztségek betöltéséért, csak meghatározott költségtérítések járnak a poszttal.

Franciaország önkormányzati rendszere

A francia közigazgatás sokáig az önkormányzat szót, sem ismerte. A 2010 végén lezajlott reformok hatására sem lett nagyobb mozgástere az önkormányzatoknak. A főbb változások abban mutatkoztak meg, bizonyos jogköröket megkapott a központi alrendszerből. Ez inkább a közigazgatási működés racionalizálását célzó intézkedés volt, mint a helyi önkormányzat autonómiáját elősegítő megmozdulás. Új elem volt viszont, hogy egy helyi önkormányzat már társulási formában összekapcsolódhatott több környékbeli településsel. Az így létrejött társulások önálló vezetéssel bírtak és költségvetés helyett egy orientációs tervet hoztak létre. Ez egy kitűzött cél elérésére vagy egy fejlesztés, beruházás megvalósítására irányuló szerveződés. Anyagi forrásai a megállapított helyi, regionális adók, működési támogatások vagy települési befizetések. A megvalósult fejlesztés előnyeit a társulást alkotó községek élvezhetik, ezzel némileg leszakadva az erősen központosított rendszertől.

Görögország önkormányzati rendszere

Görögország önkormányzati rendszere az ország földrajzi adottságai miatt két szintre tagolódott. Egyes szigeteken jelentős népesség él, még másokon elenyésző a lakosság. Ezt a sajátosságot követte le az ott működő struktúra is.

A két fő szint közül az egyik az önálló önkormányzat. Ez a klasszikus értelemben vett települési önkormányzat. Saját közigazgatási területén belül tevékenykedik és a saját lakosságára nézve biztosítja a közfeladatok ellátását.

A másik fő szint az egyesített önkormányzat. Ez a nevéből is adódóan több település egyesítésével jön létre. Feladatai azonosak az önálló önkormányzatéval. Ez a görög rendszer azért említésre méltó, mert Magyarországon is vannak eltérő népességi adottságokkal rendelkező régiók. Ezt felismerve és kompenzálva hazánkban kialakításra került a közös önkormányzati hivatalok rendszere, mely lakosságszám szerint von össze településeket a hatékony működés érdekében. A görögországi rendszertől eltérően a magyar struktúra viszont csak meghatározott, speciális feladatok ellátásában ad teret a hivatalnak, de ezzel párhuzamosan az alatta működő települési önkormányzat autonómiáját nem csorbítja. A görög rendszer viszont igen, mely nagy különbség a két ország között. Görögországban az egyesített önkormányzatok esetében az egyes települések akarta háttérbe szorul a közös állásponttal és közös vezetéssel szemben.

Rövid összegzés

Négy különböző külföldi ország önkormányzati felépítésének megismerésén keresztül láthatóvá vált az, hogy egy helyi önkormányzatnak milyen sok módon és struktúrában tudja ellátni feladatait. Figyelembe kell venni az aktuális ország jogi berendezkedését, földrajzi elhelyezkedését, anyagi lehetőségeit, népességének összetételét, múltját és szokásait, illetve figyelembe kell venni azt a nézőpontot is, ahogy egy ország gondolkodik a saját közigazgatásáról. A sok különbség mellett mégis egy pont közös. Mindenki a hatékony és szervezett, jól irányítható önkormányzati felépítések felé tereli a rendszerét.

3.4. Az önkormányzatok ellátandó feladatai

3.4.1. Kötelezően ellátandó feladatok

A 2011. évi CLXXXIX törvény - Magyarország helyi önkormányzatairól – pontosan leszabályozza az önkormányzatok által ellátandó kötelező feladatok körét. *„Ezen feladatok mértéke függ a gazdasági teljesítőképességtől, a lakosságszámtól és a közigazgatási terület nagyságától.”¹⁰*

Ezen előírt feladatokat az önkormányzatok kötelesek ellátni. Erre állami támogatást igényelhetnek. E rendszer finanszírozási kereteire később térek ki. A helyi igények szerint az önkormányzat választhat, hogy milyen formában kívánja ellátni a feladatokat. Ez több módon is megvalósulhat, úgy:

- **önálló feladatellátásban**
- **társulás általi feladatellátásban**
- **másik önkormányzat által ellátott kötelező feladatok**
- **kiszervezett feladatellátás.**

Az önkormányzat által ellátandó főbb feladatok a településüzemeltetés, közutak fenntartása, egészségügyi alapellátás biztosítása, kulturális szolgáltatás, szociális és gyermekjóléti szolgáltatás, gyermekétkeztetés, helyi adóval összefüggő feladatok, hon-, - és polgári védelmi feladatok.

¹⁰ 2011. évi CLXXXIX törvény Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény tartalmi-lényegi szövegfelhasználás [online]. Kihirdetve: 2011.12.28., felhasználva a 2023.11.02-án hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100189.tv> [megtekintve: 2023.11.02.].

3.4.2. Önként vállalt feladatok

A 2011. évi CLXXXIX Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény egyértelműen kimondja, hogy egy települési önkormányzat saját döntése szerint vállalhat helyi önként vállalt feladatokat, ha:

„a) a lakossági igények indokolják;

b) gazdaságosabban és legalább változatlan szakmai színvonalon;

c) többlet állami támogatás igénybevétele nélkül képes ellátni.”¹¹ az önkormányzat a feladatot.

Közfoglalkoztatási mintaprogram

További önként vállalt feladat egy településen a közfoglalkoztatási mintaprogram. Ezen projekt 2011-ben látott napvilágot. Az akkor futó közmunka programot volt hivatott felváltani. Megcélzott rétege azon munkaképes korú személyek voltak, akik a foglalkoztatási hivatalban regisztrált álláskeresőként voltak bejegyezve, de bizonyos élethelyzet miatt rövidebb-hosszabb ideig nem tudtak munkába állni, illetve egyéb szociális ellátásra nem voltak jogosultak. Ezen személyek felzárkóztatását célzó projektként indult el a közfoglalkoztatási mintaprogram.

A közfoglalkoztatás részletes jogi kereteit a *2011. évi CVI. törvény a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint az egyéb törvények módosításáról szóló törvény* rögzíti.

Helyi adók, mint önként vállalt feladat finanszírozói

Egy kistépülési önkormányzat működésében az adóztatás, illetve bizonyos adóterhek kivetése is önként vállalt feladatnak minősülhet, amennyiben ezen bevételből ilyen célú projektet kívánnak finanszírozni. A kötelező és önként vállalt feladatok megfelelési szabályai

¹¹ 2011. évi CLXXXIX törvény Magyarország helyi önkormányzatairól 12.§. [online]. Kihirdetve: 2011.12.28., felhasználva a 2023.11.05-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100189.tv> [megtekintve: 2023.11.05.].

erre a tételre is érvényesek. Az adózási és adóztatási rendszer a 3.5.2-es pontban kerül részletezésre.

Egyéb önként vállalt feladatok pályázati forrásból

Szintén az önként vállalt feladatok szabályai vonatkoznak a pályázati források igénybevételére. Megvalósításuk nem mehet a kötelezően ellátandó feladatok rovására sem minőségben, sem pénzügyi vetületben. A pályázatok részletesen a 3.5.3-as pontban kerülnek részletezésre.

3.5. Az önkormányzatok finanszírozási rendszere

A helyi önkormányzatok esetében fontos vizsgálni, hogy a működéshez, a kötelező feladatok ellátáshoz és a stabil gazdálkodás eléréséhez milyen források állnak/állhatnak rendelkezésre. Alapvetően 3 bevételi csoportot különböztetünk meg, melyekből táplálkozni tud egy önkormányzat.

3.5.1. Az állami finanszírozás formái

Az állami finanszírozási rendszert a 4/2013. (I.11.)-ei, az államháztartás számviteléről szóló kormányrendelet szabályozza. A rendelet az állami finanszírozás bevételi oldalát 7 nagy főcsoportra osztja. Lényeges kiemelni, hogy ezek között a főcsoportok között nincs átjárhatósági lehetőség. Egy bizonyos támogatás előre meghatározott célra kerülhet leigénylésre és folyósításra. A támogatás fel nem használása vagy szabálytalan elköltése esetén az érintett összeget visszaköveteli a központi költségvetés a Magyar Államkincstáron keresztül.

Önkormányzat működésének általános támogatása Ezen megigényelt finanszírozási összeg a leggyakrabban igényelt forrás egy önkormányzat működésében. A támogatás megállapításának alapja az adott évben hatályos költségvetési törvény, illetve az adott település iparüzési adóerő képessége és a lakosság száma, valamint a polgármesteri tisztség betöltésének módja. Összegére ráhatással van még a településen található bel- és külterületi utak hossza, szélessége és burkolatának anyaga. Ezen támogatásból kerül finanszírozva a település meghatározott közigazgatási feladatait ellátó hivatal működése, a polgármester illetménye – attól függően, hogy főállásban vagy társadalmi megbízatásban tölti be tisztségét – a képviselő testület és az alpolgármester tiszteletdíja, város és községgazdálkodási feladatok, köztemető üzemeltetése,

utak és zöldterületek karbantartása, valamint a közvilágítás, illetve az általános működéssel kapcsolatos kiadások.

Köznevelési támogatás Az önkormányzat kötelező feladatai közé tartozik az alapfokú nevelés. Ez a bölcsődét és az óvodát foglalja magában. Az alapfokú iskolai és magasabb fokú oktatást egyéb központi költségvetési szervek, intézmények végzik. Ezen támogatás igényléses formában és feladatellátási alapon jár. A saját óvodát, bölcsődét vagy ezek intézményfenntartó társulás által történő üzemeltetését ellátó önkormányzatok igényelhetik ezt a támogatási formát. Alapja a fenntartott földrajzi intézmények száma, az intézmény napi nyitvatartási ideje, az intézményben működtetett csoportok száma, illetve a kumulált gyermeklétszám, valamint a vezetői állomány összetétele. A támogatási összeget az adott évben hatályos költségvetési törvény mellett a 2011. évi CXC. a nemzeti köznevelésről szóló törvény is szabályozza.

Szociális és gyermekjóléti támogatás Részben alanyi és részben igényléses formában jelenik meg az önkormányzatok életében. Az adott évben hatályos költségvetési törvény kimondja, - mely 2023-ban 35.000 HUF-ban állapította meg a határt -, hogy a megjelölt összeget meg nem haladó iparűzési adóerőképeséssel rendelkező önkormányzatok alanyi jogon hozzájutnak ehhez a támogatáshoz. Az összegből a helyi rendelettel szabályozott, illetve a 1993. évi III. a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló törvény szerinti települési juttatások, támogatások, segélyek finanszírozhatók. Ezek lehetnek eseti jelleggel megállapított kifizetések, illetve rendszeresen nyújtott lakásfenntartási vagy települési támogatások.

Szintén ebben a csoportban található meg a falu és tanyagondnoki szolgálatra igényelhető támogatás. Ennek megigénylésének feltétele a szolgálat működési engedélyének megléte és szakképzett falugondnok foglalkoztatása, valamint az, hogy a település lakosság száma 1000 lélek alatt legyen a 2023-ban hatályos költségvetési törvény szerint.

Ugyancsak ebbe a tartozik a szociális étkezők támogatása, mely a településen élő idősek, illetve megváltozott munkaképességű személyek napi melegétkezésének támogatása. Ezt az összeget létszámra és éves adagszámra szükséges igényelni.

Ezen normatív főcsoport sajátossága az, hogyha az iparűzési adóerőképeség alapján a település szolidaritási hozzájárulási adó megfizetésére kötelezett, akkor először az állam ezt a normatív támogatási összeget kezdi el csökkenteni. A jogalkotó szemszögéből logikus lépésnek

tűnhet, mivel a települési önkormányzat ebből a támogatásból a szociálisan rászoruló személyeket támogatja. Ha egy önkormányzat jelentős iparűzési adóbevétellel rendelkezik, akkor több saját forrást tud fordítani a településen élő személyek megsegítésére, így ezért ezt a támogatási összeget kezdi el először csökkenteni.

Gyermekétkeztetési támogatás A normatíva alapja a megszokott módon, szintén igényléssel hívható le a központi költségvetésből. A támogatási összegre hatással van a bölcsődei, óvodai, általános iskolai intézményekbe járó, a közigazgatási terület hatálya alatt álló intézménybe bejelentkezett gyermekek létszáma és az általuk elfogyasztott ételek adagszáma és összetétele is. A speciális étrend szerinti gyermekek külön ellátásra jogosultak és ez a támogatási összeget is befolyásolja. A normatívából a gyermekétkeztetési feladatokkal összefüggő nyersanyagbeszerzés, működési és bértámogatás valamint a gyermekétkeztetéssel összefüggő beruházások számolhatók el. Fontos elem az, hogy a jogosult étkezők térítési díjainak bevétele is beleszámít a normatív támogatásba, így a kiadások tervezésekor azt kell figyelembe venni, hogy az állami bevétel és az étkezők által befizetett térítési díjak összege minimum annyi legyen, mint a gyermekétkeztetésre elszámolt kiadás. Ennek hiányában visszafizetésre kerül sor a központi költségvetés irányába.

Kulturális normatíva Lakosságszám alapján, illetve kulturális végzettséggel rendelkező munkavállaló foglalkoztatása esetén igényelhető ez a normatív támogatás. Ezen összegből a települési művelődési házak, könyvtárak, helyi civil szervezetek támogatása és az előbbieik működésével, fejlesztésével és a helyi kultúrával összefüggő kiadások fedezhetőek, valamint a kulturális szakemberek bére.

Egyéb állami bevételek Ezek olyan támogatási formák, melyek nem sorolhatók az előbbieken ismertetett egyik főcsoportban sem. Általában egyedi, nem gyakran jelentkező, egyéb kiegészítő bevételek jelennek meg ebben a csoportban. Felhasználásuk jellemzően projekt jellegű és elszámolásuk is nagyon szigorú keretek közé van sorolva. Az ide tartozó leggyakoribb bevételek a vis major támogatás, a településfejlesztési eszközökre igényelhető speciális kiegészítő támogatás, illetve a szociális tűzifa természetbeni támogatási összege.

Elszámolásból adódó bevételek Ezen bevételek alapja az előző évi költségvetési önkormányzati beszámoló. Ha az önkormányzat a fenti főcsoportok közül költségvetési évet megelőző évre kevesebb támogatási összeget hívott le a központi költségvetésből, mint amekkora összeg jogszabály szerűen megillette volna és ezt a tényt számviteli, könyvelési bizonylatokkal a beszámolóban alá tudja támasztani, akkor többlettámogatásra jogosult. Ezen összegek viszont csak az előző évi költségvetés és az azt érintő beszámoló összegállítását követően realizálódnak, így ebből adódóan a beszámolót követő költségvetési évben érkeznek meg az önkormányzat részére, így ezért szükséges őket ezen a speciális rovaton szerepeltetni.

3.5.2. Az önkormányzatok helyi finanszírozása

A helyi adóztatás előírásait az 1990. évi C. a helyi adókról szóló törvény szabályozza.

„E törvény felhatalmazása és rendelkezései szerint a települési (községi, városi, fővárosi és kerületi) önkormányzat, valamint a megyei önkormányzat képviselő-testülete (a továbbiakban együtt: önkormányzat) rendelettel az önkormányzat illetékességi területén helyi adókat (a továbbiakban: adót), valamint - a megyei önkormányzat kivételével - települési adókat vezethet be.”¹²

Ez az önkormányzat szemszögéből tekintve önként vállalt feladat és állandó bevételeit vizsgálva – az állami támogatásokat figyelmen kívül hagyva – a legnagyobb állandó bevételi forrást jelenti egy kistépülési önkormányzat költségvetésében. Az előzőekben hivatkozott törvényi kitételre tekintettel kimondható, hogy ez mindegy egyes önkormányzatra tekintettel más és más felépítésű. Egyes önkormányzatok több tételes adót is bevezetnek, még mások kevesebbet. Ez a település testületétől függ. Párhuzamos rendszert és különbségképzést csak egyes adónemek között lehet húzni és ezzel lehet összehasonlítani és következtetéseket levonni két önkormányzat működése között, de teljes adóstruktúra vizsgálata esetében az egyes önkormányzatok adórendeletei külön-külön vizsgálандók. Szakdolgozatom további szegmenseiben adóvizsgálat tekintetében főleg az iparűzési adóra fogok koncentrálni, de mint helyi finanszírozási bevételt, így a többi adónemet is részletezni fogom.

¹² 1990. évi C. törvény a helyi adókról 1. §. (1) bekezdés. [online]. Kihirdetve: 1990.12.30., felhasználva a 2023.11.12-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99000100.tv> [megtekintve: 2023.11.12.].

A testület által bevezethető adókra a következő szabályt kell alkalmazni:

„A települési önkormányzat települési adót bármely adótárgyra megállapíthat, feltéve, hogy arra nem terjed ki törvényben szabályozott közteher hatálya. A települési adónak nem lehet alanya állam, önkormányzat, szervezet, továbbá - e minőségére tekintettel – vállalkozó”¹³

A helyi adók nyilvántartása adóalanyonként egyedi adónyilvántartási számla segítségével kerül végrehajtva. Ezt adószámlának hívjuk. Ennek pontos definíciója a törvény szerint a következő:

„az állami adó- és vámhatóság, illetve az önkormányzati adóhatóság által vezetett, az adózói fizetési kötelezettség és költségvetési támogatási igény, valamint az azokkal összefüggő pénzforgalom tételes, illetve egyenleg szintű kimutatására szolgáló nyilvántartás”¹⁴

A helyi önkormányzat által kivetett adónemeket a következő főcsoportokba sorolhatjuk a 4/2013. (I.11.) az államháztartás számviteléről szóló kormányrendelet szerinti kimutatás alapján, az alábbiak szerint:

- **Jövedelemadók:** jövedelemszerzésből keletkező, ezt terhelő adók. Kistelephelyek esetén nem jellemző adótípus, a központi alrendszerben jelentkeznek.
- **Szociális hozzájárulási adó és járulékok:** szociális hozzájárulási adót és járulékait terhelő adók. Kistelephelyek esetén nem jellemző, a központi alrendszerben jelentkeznek.
- **Bérhez és foglalkoztatáshoz kapcsolódó adók:** munkaviszonyból származó bérjövövedelemhez kapcsolódó adók. Kistelephelyek esetén nem jellemző, a központi alrendszerben jelentkeznek.
- **Vagyoni típusú adók:** vagyontárgyakhoz kapcsolódó adók. Ezen csoportba tartozó adók közül több is előfordul már az önkormányzatoknál és a kistelephelyek esetén is. Ilyen az építményadó és a magánszemélyek kommunális adója.
- **Értékesítési és forgalmi adók:** forgalomhoz, gazdasági mozgásokhoz kötött adók. Az államháztartási számvitel ebben a csoportban több adót is felsorol, melyek a központi

¹³ 1990. évi C. törvény a helyi adókról 1/A. §. (1) bekezdés. [online]. Kihirdetve: 1990.12.30., felhasználva a 2023.11.12-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99000100.tv> [megtekintve: 2023.11.12.].

¹⁴ 2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről (ART.). 7. § 5. pont. [online]. Kihirdetve: 2017.11.22., felhasználva a 2023.11.12-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1700150.tv> [megtekintve: 2023.11.12.].

költségvetési szervek bevételei. Az elemzésben csak az önkormányzatokat érintő adónemeket részletezem.

- **Helyi iparűzési adó:** a legszélesebb körben bevezetett és alkalmazott helyi adó. Az önkormányzat közigazgatási régiójában működő gazdasági társaságok körére vethető ki, melyek nyereségszerzés céljából jövedelmet szereznek.

Az adó alapja a vállalkozás nettó árbevétele csökkentve a következő tételekkel: eladott áruk beszerzési értéke, közvetített szolgáltatások értéke, alvállalkozói teljesítmény értéke, kutatás + fejlesztés költsége, anyagköltség. Ez a képlet eredményezi az adó alapját képező összeget.

Minden helyi önkormányzat saját hatáskörben, rendelettel dönt a helyi iparűzési adó alkalmazásáról. Ha úgy dönt, hogy bevezeti, akkor az adó mértékét az adóalapra vetítve maga határozhatja meg. Ennek fő szabálya, hogy az adómérték legkevesebb 0.5%-a, illetve legfeljebb 2%-a lehet az iparűzési adó befizetendő összege. Azért kiemelendő adótétel még, mert az önkormányzati alrendszerben az iparűzési adóerőképesség egy összehasonlító mutatószám.

Ez a mutatószám a település illetékességi területén található vállalkozások adóalapjainak az összege szorozva 1,4%-kal. Ez az eredmény az iparűzési adóerő képesség. Az iparűzési adóerőképességet pedig leosztva a település lakosságával, megkapjuk az egy lakosra jutó iparűzési adóerőképességet, mely egy fontos összehasonlító mutatószám két iparűzési adóval rendelkező önkormányzat között. Az igényelhető állami támogatások összege, a szolidaritási hozzájárulási adó mértéke és bizonyos pályázatok elnyerése is ettől a mutatószámtól függ. Minél magasabb, annál jobb finanszírozási helyzetben van egy helyi önkormányzat és a jogalkotó szerint előnyösebb anyagi helyzet van, mint egy nála kevesebb összeget felmutatni képes intézmény.

A 2023-ban hatályos költségvetési törvény előírásai szerint a szolidaritási hozzájárulás fizetésének legkisebb összege 22.000 HUF/fő. Az említett összeget meghaladó önkormányzatok kötelesek szolidaritási hozzájárulási adót fizetni. Ezen kötelezettség először csak az állami támogatások arányos csökkentésével kezdődik, később, ha ez az összeg jelentősen megnövekszik, akkor emellett még plusz befizetési kötelezettsége is keletkezik az önkormányzatnak. Ezt azért vezette be a jogalkotó, mert az óriási iparűzési

adóbevételekkel rendelkező önkormányzatok a kiemelt helyzetükkel támogatni kötelesek a központi költségvetést és az elmaradott településeket.

- **Gépjárműadó:** a szakdolgozatomban vizsgált időintervallum a 2018-2022. évek. Sajnos itt kell megemlítenem a gépjárműadót is, mely ebbe a rovatba tartozott. A nagy változás előtt a gépjárműadó egy igen speciális adónem volt az önkormányzatok életében. Az adómegállapítás és az adóztatás valamint a rendszer működtetése az önkormányzat feladata volt annak ellenére, hogy ez egy központi kezelésű, állami adónak számít. Az önkormányzat volt a helyi adóhatóság, adómegállapító és adóbeszedő.

A működtetésért ő volt a felelős, de ennek fejében a beszedett gépjárműadóból százalékos arányban részesült a *2019. évi LXXI. törvény 37. §. (1) bekezdés a. pontja szerint. 40%-ban.*

¹⁵ A fennmaradó gépjárműadó bevétel 60%-át pedig az adott költségvetési hónapot követő 10. napig átutalta a központi költségvetésbe az önkormányzat. A kormány a COVID-19 világjárvány és a vele járó veszélyhelyzeti intézkedésekkel összefüggésben módosította a törvényt. A *92/2020. (IV. 6.) Korm. rendelet*¹⁶ felülírta a 2020. évi költségvetési törvényt. Ez azt eredményezte, hogy az önkormányzatokat megillető gépjárműadó 40%-a már nem illette meg az önkormányzatot, hanem teljes egészében a központi költségvetést elkülönített számláján jelent meg.

Ezekben szerepelt a gépjárműadó 40%-ának bevétele is, mint forrás. Ennek teljes elvétele jelentős gondot és erős hiányt eredményezett az önkormányzatok életében. Ezen befolyó és kiesett összeg azóta sem került vissza az önkormányzatok költségvetésébe. Ezzel párhuzamosan az adóztatással járó munka és feladatkörök is átkerült a Nemzeti Adó és Vámhivatal berkeibe. A hiányzó összegek éves szinten – kistélepülések esetében is – milliós nagyságrendű tételeket tettek ki.

¹⁵ 2019. évi LXXI. törvény Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről 37. §. (1) bekezdés a. pontja. [online]. Kihirdetve: 2019.07.23., felhasználva a 2020.01.01.- 2020.06.17. között hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://njt.hu/jogszabaly/2019-71-00-00.2#SZ37@BE1@POA> [megtekintve: 2023.11.12.].

¹⁶ 92/2020. (IV. 6.). korm. rendelet a Magyarország 2020. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól - 4. §. (1) bekezdés. [online]. Kihirdetve: 2019.07.23., felhasználva a 2020.05.26 – 2020.06.17-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://njt.hu/jogszabaly/2020-92-20-22> [megtekintve: 2023.11.12.].

- **Egyéb települési adók:** Ebbe a körbe tartoznak az egyéb jogcímen kivetett helyi adók. Ezek késedelmi pótlékok, eljárási illetékek és igazgatási szolgáltatási díjak lehetnek. Ezek jellemzően ritkábban előforduló és nehezen előre tervezhető, elenyésző összegeket kitevő tételekként jelentenek a települések költségvetésében.

3.5.3. Pályázati lehetőségek

Általában az Európai Unió által vagy a kormány, állami szervek közreműködésével vagy előirányzataiból származó, finanszírozott összegek tartoznak ebbe a csoportba. Együttes jellemzőik, hogy adott célra, adott feladatra pályázhatók az összegek, mely kötött felhasználási formájától nem lehet eltérni. Ha mégis részben vagy más projekt vagy irány valósulna meg az jellemzően a pályázati forrás visszatérítésével jár.

Több fajtáját különböztetjük meg a pályázatoknak különböző szempontok szerint.

Pályázatok a finanszírozás időpontja szerint

- **Előfinanszírozott pályázatok:** ilyenkor a pályázati összeg a projekt megvalósulása előtt érkezik a támogatott részére. A támogatói okirat szerinti kitételek alapján a támogatott elvégzi a pályázati feladatokat, majd a projekt lezárását követően elszámol a pályázati összeggel. Ezután a támogató ellenőrei megvizsgálják a benyújtott elszámolást és megállapítják a helyes vagy helytelen felhasználást, illetve döntenek arról, hogy keletkezett-e visszafizetés vagy sem. Az elszámolásokat több körös hiánypótlási struktúra is segíti.
- **Utófinanszírozott pályázatok:** A projekt finanszírozását ebben az esetben a támogatott előlegezi meg. A pályázat megvalósulása után benyújtásra kerül az elszámolás és ha szabálytalanság nem merül fel, akkor megtörténik a pályázati összeg kifizetése.

Pályázatok a finanszírozott összeg mértéke szerint:

- **100%-ban finanszírozott pályázatok:** Ebben az esetben a projekt teljes költségét megtéríti a támogató a támogatott részére.
- **Részfinanszírozott pályázatok:** Ilyen pályázati forma esetén a támogató a teljes projekt csak egy előre meghatározott hányadát fizeti ki a támogatott részére. Az önerőt

a támogatott saját forrásból finanszírozza. Ezen önerő fedezetére jellemzően a települési adók szoktak szolgálni.

Pályázatok a számviteli csoportosítás szempontját tekintve

- **Működési célra nyújtott pályázat:** ebben azt esetben a pályázat csak és kizárólag egy évig vagy annál kevesebb ideig szolgálhatja a támogatott érdekeit. Például rendezvényekre folyósított pályázatok, bértámogatás.
- **Felhalmozási célra nyújtott pályázatok:** ebben az esetben a pályázat egy év vagy annál hosszabb ideig szolgálja a támogatott működését. Ebben az esetben figyelni kell az államháztartási számvitel szempontból arra, hogy a pályázati összeget el kell határolni. Mivel több évet érintő eseményről van szó, így az eredménybefolyásoló hatására való tekintettel el kell kerülni azt, hogy a teljes pályázat eredményjavító befolyása csak egy évet befolyásoljon. Ezt úgy lehet megtenni, hogy a pályázati összeget a könyvekben el kell határolni. A pályázat aktiválása után pedig negyedévente, időszakonként az értékcsökkenés arányában kell feloldani az elhatárolást, hogy a mérleg szerinti eredmény valós képet mutasson.

3.6. Finanszírozott feladatok ellátásának igazolása, elszámolása

Állami támogatási összeget csak és kizárólag önkormányzat igényelhet és önkormányzat részére folyósíthat az állam kifizető szerve, a Magyar Államkincstár. A kiutalt összeget már az önkormányzat osztja fel a saját szervezeti és működési szabályzata szerint, hogy finanszírozza a feladatai. Fontos kitétel, hogy az év végi költségvetési beszámolójában a kapott támogatásokkal a Magyar Államkincstár felé szintén a feladatellátási címzett szerinti önkormányzat számol el, tehát nem az azt ellátó költségvetési szerv.

Itt fontos megemlíteni az elszámolási rendszer alapját az államháztartási számvitel szerinti könyvvezetési kötelezettséget. A pontos, havi bontásban szolgáltatott könyvelési állományok és ezek kumulálásával összeállított éves költségvetési beszámoló az elsődleges elszámolási lehetőség. A könyvvezetés szabályozott rovatokat alkalmaz. Ez egyenértékű a versenyszférában használt főkönyvi számokkal, csak a megnevezései különböznek, de lényegi

mutatói azonosak. Itt lehet felbontani a költségeket felhasználási módjuk szerint, vagyis elkülöníthetők a bérek, közüzemek és felhalmozási célú támogatások is.

Az államháztartási számvitel egyik sajátos pluszként bevezetett metodikája pedig a kormányzati funkció, más néven cofog. Az államháztartási számvitel ugyanis különbséget tesz egy művelődési házban felhasznált villamosenergia-költség és egy óvodában felhasznált villamosenergia-költség között. A versenyszféra számvitele ezt nem figyeli, nem tesz különbséget, mindkettő közüzemi kiadás. Az államháztartásnak viszont ezek fontos információk, ugyanis az állami támogatások címzettje és felhasználása a cofogok segítségével különíthető el és mutatható be. A pontos könyvvezetés az elsődleges elszámolási és igazolási vonala egy önkormányzatnak.

4. A választott kistérségi önkormányzatok tevékenységének vizsgálata a finanszírozás tükrében a 2018-2022. években

4.1. Telekes Község Önkormányzata gazdálkodásának vizsgálata

Hivatali teendőit a Kámi Közös Önkormányzati Hivatal látja el. Önálló és nem önálló, általa alapított költségvetési szervvel nem rendelkezik.

Kötelező köznevelési feladatait társulási megállapodás útján a Hegyháti Cseperedő Óvoda Intézményfenntartó Társulás alatt működő Hegyháti Cseperedő Óvoda látja el. Ez az intézmény telephelyet üzemeltet a településen.

A háziorvosi alapellátást háziorvossal kötött megállapodás útján látja el, falugondnoki szolgálatot és szociális étkeztetési ellátást tart fenn. Fogászati alapellátását feladatellátási megállapodás útján Gersekarát község látja el. Védőnői szakszolgálat megtalálható a településen. A szolgáltatáshoz szakember biztosítását 2023.07.01-től a Vas Vármegyei Markusovszky Egyetemi Oktatókórház biztosítja, ezt megelőzően a feladatot a Gersekarát által foglalkoztatott védőnő látta el. Házi segítségnyújtást, a család és gyermekjóléti szolgálatot, illetve a központi ügyeletet a Vasi Hegyhát Többcélú Kistérségi Társulás látja el, társulási megállapodás alapján. Ez a feladatellátási forma hatékony és célszerű gazdálkodást

eredményez. A település hulladékgazdálkodási feladatait a Nyugat-dunántúli Regionális Hulladékgazdálkodási Önkormányzati Társulás látja el.

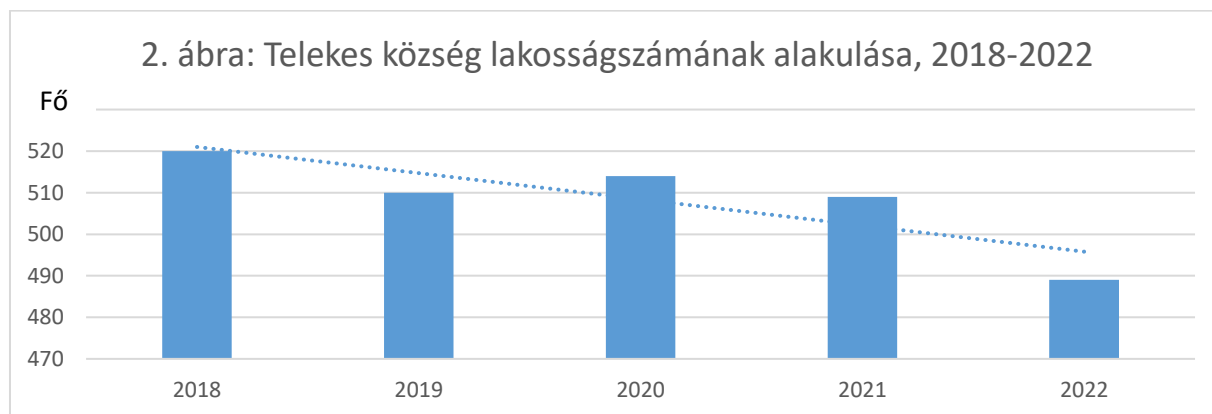
Elemzésemet a település lakosságának vizsgálatával kezdem.

1. táblázat: Telekes község lakosságának alakulása, 2018-2022

Település	Lakosság (fő)					Vizsgált időszak átlaga (lakosság szám/összege/adatok száma) (fő)
	2018	2019	2020	2021	2022	
Telekes	520	510	514	509	489	508

Forrás: 2. mellékletben szereplő idősor alapján, saját szerkesztés

Telekes község esetében a lakosság szám átlaga a vizsgált időszakban az 1. táblázat szerinti adatok alapján 508 főben állapítható meg. A 2018-ról 2022-es évre a népesség létszáma 6%-os csökkenést mutatott, amelynek oka a település elnéptelenedése. A halálozások és a fiatalok városba költözése okozza ezt a tendenciát. Az adatsort vizsgálva látható, hogy a 2020-as évben tapasztalható egy jelentéktelen növekedés a lakosság szám alakulásában, de a következő években újra népességcsökkenés következett be. A lakosság szám várhatóan csökkenni fog a következő években is az említett okok miatt. A 2. ábra jól szemlélteti a lakosság szám csökkenését.

Forrás: 2. mellékletben szereplő idősor alapján, saját szerkesztés

Telekes Község Önkormányzata mérlegadatainak vizsgálata eszköz oldalon

(A mérleg eszköz oldalának vizsgálatát a 3. mellékletben szereplő adatok alapján végzem el.)

A **nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök** között az önkormányzatok azokat az eszközöket mutathatják ki, melyek az önkormányzatok tevékenységét tartósan, legalább 1 éven túl szolgálják. Az államháztartás számviteléről szóló 4/2013. (I.11.). Kormányrendelet 11. §. (1) bekezdés a következő tételeket sorolja ide:

„[...] *immateriális javakat, a tárgyi eszközöket, a befektetett pénzügyi eszközöket és a koncesszióba, vagyonkezelésbe adott eszközöket.*”¹⁷

Először azt vizsgálom meg, hogy a nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök milyen arányban találhatóak meg az önkormányzat mérlegében az összes eszközhöz viszonyítva.

2. táblázat: Telekes Község Önkormányzata nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök aránya az összes eszközben, 2018-2022

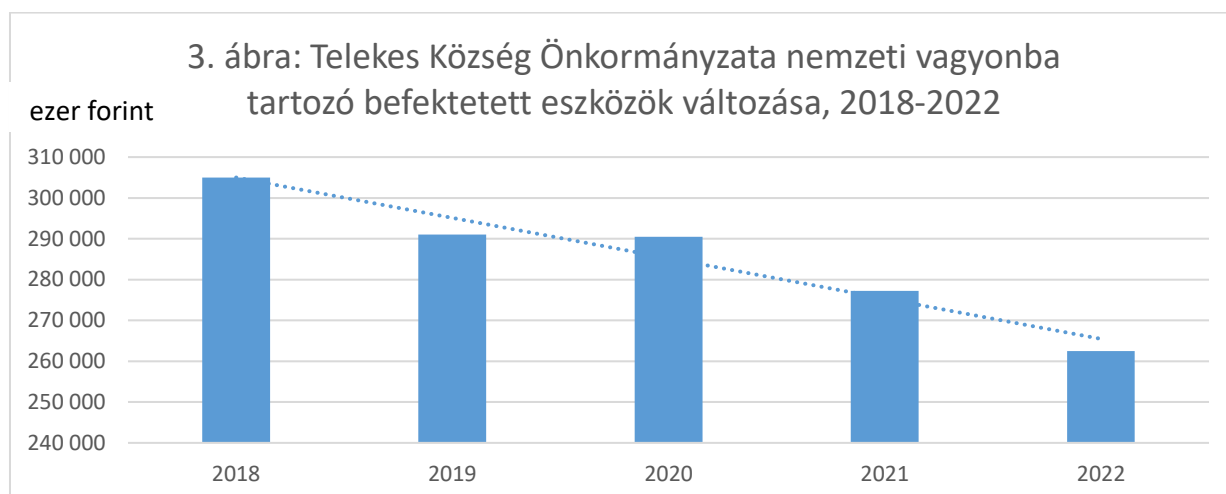
Megnevezés/Év	2018	2019	2020	2021	2022
Nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök (ezer forint)	304 989	290 991	290 486	277 218	262 473
Eszközök összesen (ezer forint)	326 999	315 444	304 992	291 362	284 337
Nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök/Eszközök összesen (%)	93,3	92,2	95,2	95,1	92,3

Forrás: 3. mellékletben szerepelő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

A 2. táblázat adatait vizsgálva megállapítható, hogy Telekes Község Önkormányzatának mérlegében jelentős összeget képez a nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök aránya. A vizsgált időszakban egyszer sem csökken az érték 90,0% alá. A megoszlás százalékban kifejezett adatsorát tekintve megállapítható, hogy a 2018. évi adatot alapul véve és ahhoz viszonyítva a 2022-es költségvetési évet, a változás mértéke **1,1 százalékpont csökkenésben** állapítható meg. Ez az eltérés csekély.

¹⁷ 4/2013. (I. 11.) Korm. rendelet az államháztartás számviteléről (Áhsz.) 11. §. (1) bekezdés. [online]. Kihirdetve: 2022.12.22., felhasználva a 2023.11.12-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300004.kor> [megtekintve: 2023.11.12.].

Telekes Község Önkormányzata befektetett eszközeinek csökkenését a 3. ábra jól szemlélteti.

Forrás: 3. mellékletben szereplő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

Ugyanezt a vizsgálatot a nemzeti vagyona tartozó befektetett eszközök adatsoron is elvégeztem. A 2. táblázat adatai szerint 2022-re a 2018-as évhez viszonyítva a befektetett eszközök értéke **13,9%-kal csökkent**. Aminek oka az amortizáció elszámolása.

A nemzeti vagyona tartozó befektetett eszközök a mérlegfőösszeghez viszonyítva arányukat képesek voltak megőrizni.

Azt is fontos vizsgálni, hogy évről évre miként alakult a csökkenés, amelyet a 3. táblázat adatai szemléltetnek.

3. táblázat: Telekes Község Önkormányzata nemzeti vagyona tartozó befektetett eszközök összegének változása, 2018-2022

Évek	Nemzeti vagyona tartozó befektetett eszközök (ezer forint)	Változás 2018=100,0%
2018	304 989	100,0
2019	290 991	95,4
2020	290 486	95,2
2021	277 218	90,9
2022	262 473	86,1
Átlagos csökkenés trendje		96,7

Forrás: 3. mellékletben szereplő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

A 3. táblázat adatait vizsgálva megállapítható, hogy a bázis évhez (2018) viszonyítva a csökkenés átlagos mértéke **3,3 %**.

Oka, hogy az önkormányzat 2020-ban aktivált kettő eszközbeszerzést, amelyek a Magyar Falu Program pályázati forrásaiból kerültek megvalósításra és ezek a befektetett eszközök értékét növelték.

Az egyik beruházás az önkormányzat tulajdonában álló orvosi rendelő épületének energetikai felújítása, szigetelése és a háziorvosi, valamint a védőnői szolgálat ellátásához szükséges modern eszközök beszerzése volt, amely a 2020-as év befektetett eszközeinek az 5,1%-át jelentette.¹⁸

A másik beruházás közterületkarbantartó eszközök beszerzésére irányult, amely 2,4%-al ^{*19}növelte a befektetett eszközök értékét. Ebből a pályázatból az önkormányzat ágapritógép, fűnyírótraktor, fűkasza, illetve motorfűrészbeszerzéseket valósított meg.

Mindkettő pályázati forrás 100%-os támogatási formában került folyósításra az önkormányzat részére.

Jól látható, hogy a két pályázati forrásból megvalósított projekt aktiválásának hatására nem mutatkozott a befektetett eszközök értékében csökkenés. Ebből adódóan kijelenthető, hogy a pályázati, felhalmozási célú beruházások megvalósítása és aktiválása pozitív hatással van a befektetett eszközök alakulására. Mivel a mérlegben jelentőségük kiemelkedő (2. táblázat), ezért fontos figyelmet fordítani a pályázati források elnyerésére.

A többi vizsgált időszakban az átlagos csökkenéshez viszonyítva nem volt jelentős eltérés. Beruházás, illetve ingatlan vagy tárgyi eszköz értékesítése nem valósult meg. A csökkenő tendenciát a mérleg sor értékére ható **terv szerinti értékcsökkenési leírás** okozta, mely természetes módon negatív hatással van a mérleg sor összegére.

Eszközszerkezeti mutatók

A nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök mérlegben betöltött jelentőségének megismerése után ki szeretnék térni a mérleg soron belüli megoszlások alakulására.

¹⁸ (pályázati forrás/nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök)*100=(14.816 e forint/290.468 e forint)*100=5,1%

¹⁹ (pályázati forrás/nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök)*100=(6.914 e forint/290.468 e forint)*100=2,4%

4. táblázat: Telekes Község Önkormányzata nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközeinek megoszlása, 2018-2022

Megnevezés/Év	2018	2019	2020	2021	2022
Immateriális javak/nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök=(%)	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
Tárgyi eszközök/nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök=(%)	99,2	99,3	99,4	99,3	99,3
Befektetett pénzügyi eszközök/nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök=(%)	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
Összesen (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: 3. mellékletben szereplő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

Immateriális javak aránya a mérlegben: Megjelenési formája szerint ezek olyan nem kézzel fogható természetű eszközök, melyek az önkormányzat tevékenységét egy éven túl szolgálják. Ilyen jellemzően előforduló eszközök a vagyoni értékű jogok, szellemi termékek, illetve licencek. Telekes mérlegének esetében ez a sor szoftverekből, környezetvédelmi programból, településarculati kézikönyvből és rendezési tervből áll össze.

Az immateriális javak aránya a mérlegben csekély (0,2%), (ld. 4. táblázat). A terv szerinti értékcsökkenés hatására a 2020-as költségvetési évben az immateriális javak nettó mérlegértéke nullára csökkent.

Tárgyi eszközök aránya a mérlegben: Ebben a mérleg sorban kell megjeleníteni minden olyan ingatlant, gépet, berendezést, mely az önkormányzat tevékenységét egy évnél hosszabb ideig szolgálja. Jellemzően megjelenő formák az önkormányzat esetében az utak, földterületek, épületek, építmények, járművek, számítástechnikai eszközök, materiális szerszámok, gépek.

A 4. táblázat alapján látható a tárgyi eszközök óriási jelentősége a nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközökön belül. Az említett adatsor a 2020-as évben érte el a legnagyobb arányt a befektetett eszközökön belül. Ez az időszak egybeesik a nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközöknél már részletezett 2 Magyar Falu Program keretében aktivált pályázat hatásával. Mivel ezek a fejlesztési, beruházási támogatások a tárgyi eszközök mérleg sorát gyarapítják és ennek a sornak a jelentősége a mérlegösszetételben óriási (ld 4. táblázat). Ebből következően itt is megállapítást nyert az, hogy a pályázatok rendkívül fontos szerepet töltenek be az önkormányzat vagyonának fenntartásában, növelésében.

Tovább vizsgálva a 4. táblázatot, látható, hogy a 2020-as évet követően a tárgyi eszközökre ható természetes értékcsökkenési leírás hatására csekély mértékben ugyan (0,1 százalékpont), de csökkeni kezdett a tárgyi eszközök aránya a nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök között.

Befektetett pénzügyi eszközök aránya a mérlegben

A mérlegben a tartós befektetéseket, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokat és az ezeket érintő értékhelyesbítéseket kell kimutatni. Az önkormányzat esetében ez a sor kizárólag a Vasivíz Vas Megyei Vízügyi és Csatornázási Zrt. által kibocsátott részvények értékéből tevődik össze (11 darab B, 4 darab C típusú értékpapír, összértékük: 1.776 ezer forint). A mérlegfőösszeget tekintve a mérleg aránya elenyésző a nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközökön belül, viszont értékében 0,1%-os növekedés volt tapasztalható a 2020-ról 2021-es évre (ld 4. táblázat).

A pénzeszközök vizsgálata

A következő mérlegvizsgálata során a pénzeszközökre fogok részletesen kitérni.

5. táblázat: Telekes Község Önkormányzata pénzeszközszerkezeti mutatói, 2018-2022

Megnevezés/Év	2018	2019	2020	2021	2022
C. Pénzeszközök (ezer forint)	18 124	19 463	9 264	9 818	14 475
Pénzeszközökből - Kötelezettséggel terhelt pénzeszköz (ezer forint)	10 946	12 046	0	3 511	3 048
Pénzeszközökből - Szabad pénzeszköz (ezer forint)	7 178	7 416	9 264	6 307	11 427
A.+B.+D.+E.+F. mérlegcikkek összesen (ezer forint)	308 875	295 981	295 728	281 544	269 862
Eszközök összesen (ezer forint)	326 999	315 444	304 992	291 362	284 337
Kötelezettséggel terhelt pénzeszközök/Eszközök összesen=Kötelezettséggel terhelt pénzeszközök aránya a mérlegben (%)	3,3	3,8	0,0	1,2	1,1
Szabad pénzeszközök/Eszközök összesen=szabad pénzeszközök aránya a mérlegben (%)	2,2	2,4	3,0	2,2	4,0
A.+B.+D.+E.+F. mérlegcikkek/Eszközök összesen=A.+B.+D.+E.+F. mérlegcikkek aránya a mérlegben (%)	94,5	93,8	97,0	96,6	94,9
Összesen (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: 3. mellékletben szereplő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

A pénzeszközök mérlegvizsgálata során a pontosabb kép elérése érdekében szükséges egy részletes bontás (ld 5. táblázat). Ez a pénzeszközöket kötelezettséggel terhelt pénzeszközökre osztja, melyek forrásul szolgálnak a jövőben esedékes kifizetések teljesítésére, illetve szabad

pénzeszközökre. Utóbbi összeget használhatja fel kötetlenül az önkormányzat. A 2018-ról 2022-es évre a kötelezettséggel terhelt pénzeszközök a vizsgált időszak végére **72,2%-os csökkenést**²⁰ mutattak. A szabad pénzeszközök oldaláról ugyanezen mutató esetében **59,1%-os növekedés**²¹ volt tapasztalható.

A kötelezettséggel terhelt pénzeszközök aránya az eszközök összesen sorához képest **66,7%-kal csökkent**.²² A szabad pénzeszközök aránya az eszközök összesen adatához képest pedig **81,8%-kal növekedett**.²³ Az önkormányzat a vizsgált időszak végére jelentősen tudta csökkenteni a kötelezettséggel terhelt pénzeszközeinek állományát. Ezzel párhuzamosan szabad pénzeszközeinek értéke növekedett.

A 2018-ról 2022-es évre történő változások vizsgálata után fontos áttekinteni, hogy ez a változás évről évre hogyan jelentkezik.

A következőkben kimutatom a kötelezettséggel terhelt és a szabad pénzeszközök alakulását a vizsgált években.

6. táblázat: Telekes Község Önkormányzata kötelezettséggel terhelt és szabad pénzeszközök változása, 2018-2022

Évek	Kötelezettséggel terhelt pénzeszközök (ezer forint)	Szabad pénzeszközök (ezer forint)	Változás a kötelezettséggel terhelt pénzeszközök esetében 2018=100,0%	Változás a szabad pénzeszközök esetében 2018=100,0%
2018	10 946	7 178	100,0	100,0
2019	12 046	7 416	110,0	103,3
2020	0	9 264	0,0	129,1
2021	3 511	6 307	32,0	87,9
2022	3 048	11 427	27,8	159,2
Átlagos csökkenés/növekedés trendje			74,6	100,9

Forrás: 3. mellékletben szereplő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

A pénzeszközöket és változásait a 6. táblázat alapján vizsgálva megállapítható, hogy a nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközöknél részletezett Magyar Falu Program által finanszírozott pályázatok pénzügyi teljesítése a 2020-as költségvetési évben valósult meg,

²⁰5. táblázat (kötelezettséggel terhelt pénzeszköz 2022/kötelezettséggel terhelt pénzeszköz 2018)-1=(3 048 e ft/10 946 e ft)=-72,2%

²¹5. táblázat (szabad pénzeszköz 2022/szabad pénzeszköz 2018)-1=(11 427 e ft/7 178 e ft)-1=59,1%

²² 5. táblázat (kötelezettséggel terhelt pénzeszközök – eszközök összesen 2022/kötelezettséggel terhelt pénzeszközök – eszközök összesen 2018)-1=(1,1/3,3)-1=-66,7%

²³5. táblázat (szabad pénzeszközök – eszközök összesen 2022/szabad pénzeszközök – eszközök összesen 2018)-1=(4,0/2,2)-1=81,8%

ezért tapasztalható a kötelezettséggel terhelt pénzeszközök esetében csökkenés. Ennek oka a pályázati források kifizetéseinek teljesítése. Emiatt a kötelezettséggel terhelt pénzeszközök állománya az említett évben kifutott.

A 2021-es évtől újra növekedés következett be a kötelezettséggel terhelt pénzeszközök mutatóiban. Ez egy működési célú pályázati forrásnak köszönhető, mely közművelődési rendezvény szervezését célozta. A 2022-es évben látható adat pedig elnyert, Magyar Falu Program keretében finanszírozott temető kerítés felújítása pályázati összeg volt, mely nem került kifizetésre és aktiválásra az adott évben. A szabad pénzeszközöket vizsgálva megállapítható, hogy a 2021-es évet kivéve a bázisévhez (2018) viszonyítva az önkormányzat minden évben tudta növelni szabad pénzeszközeinek összegét (ld 5. táblázat).

A követelések vizsgálata

Az önkormányzat követeléseinek vizsgálatával folytatom elemzésem.

7. táblázat: Telekes Község Önkormányzata követelések aránya az összes eszközben, 2018-2022

Megnevezés/Év	2018	2019	2020	2021	2022
Követelések (ezer forint)	3 886	4 990	5 242	4 325	7 389
Eszközök összesen (ezer forint)	326 999	315 444	304 992	291 362	284 337
Követelések/eszközök összesen=követelések aránya a mérlegben (%)	1,2	1,6	1,7	1,5	2,6

Forrás: 3. mellékletben szereplő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

A követelésállomány elemzése fontos az önkormányzat fizetőképessége szempontjából. Minél magasabb ez a mutató, az önkormányzat fizetőképessége annál jobban romlik.

A 2018-ról 2022-es évre a kötelezettségek állománya majdnem megduplázódott (90,1%-os növekedés), (ld 7. táblázat). A pozitív és negatív változás évről évre minimális, de a 2022-es évben növekedés történt. Ennek oka egy beruházásra adott előleg kifizetése volt.

8. táblázat: Telekes Község Önkormányzata követelések változása, 2018-2022

Évek	Követelések (ezer forint)	Változás a követelések esetében 2018=100,0%
2018	3 886	100,0
2019	4 990	128,4
2020	5 242	134,9
2021	4 325	113,0
2022	7 389	190,1
Átlagos növekedés trendje		117,1

Forrás: 3. mellékletben szereplő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

A 8. táblázatot vizsgálva megállapítható, hogy a követelésállomány minden vizsgált évben növekedett a 2018-as bázisához képest. Ugyanakkor a 7. táblázat szerint a követelések aránya a mérlegben az összes eszközhöz viszonyítva csekély, így nem vezet jelentős fizetőképesség romláshoz a kintlévőség állománya.

Telekes Község Önkormányzata mérlegadatainak vizsgálata forrás oldalán

(A mérleg forrás oldalának vizsgálatát az eszköz oldalhoz hasonlóan a 3. melléklet alapján végzem el.)

A saját tőke vizsgálata azért fontos, mert választ kaphatunk arra a kérdésre, hogy az eszközoldalon megismert fő mutatókat mekkora hányadban fedez az önkormányzat saját vagy idegen eredetű forrásból.

9. táblázat: Telekes Község Önkormányzata saját tőke aránya az összes forrásban, 2018-2022

Megnevezés/Év	2018	2019	2020	2021	2022
Saját tőke (ezer forint)	306 961	289 677	299 741	285 991	275 777
Források összesen (forint)	326 999	315 444	304 992	291 362	284 337
Saját tőke/források összesen= Saját tőke aránya az összes forrásban (%)	93,9	91,8	98,3	98,2	97,0

Forrás: 3. mellékletben szerepelő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

A saját tőke a 2018-ról 2022-es évre **10,2%-os csökkenést²⁴** mutat.

10. táblázat: Telekes Község Önkormányzata saját tőke változása, 2018-2022

Évek	Saját tőke (ezer forint)	Változás a saját tőke esetében 2018=100,0%
2018	306 961	100,0
2019	289 677	94,4
2020	299 741	97,6
2021	285 991	93,2
2022	275 777	89,8
Átlagos csökkenés trendje		96,5

Forrás: 3. mellékletben szerepelő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

²⁴ 9. táblázat (Saját tőke 2022/Saját tőke 2018)-1=(275.777 e ft/306.961 e ft)-1=10,2%

A 10. táblázat vizsgálva kijelenthető, hogy növekedés 2019-ről 2020. költségvetési évre következett be. A többi vizsgált időszakban csökkenés volt tapasztalható. Ez azt jelenti, hogy a csökkenéssel érintett időszakokban veszteséget realizált az önkormányzat, a növekedéssel érintett időszakban pedig nyereséget. Ez az egy növekedési időszak a nemzeti vagyona tartozó eszközök vizsgálatánál részletezett két Magyar Falu Program keretében végrehajtott és aktivált felhalmozási célú támogatás hatásának köszönhető.

A kötelezettségek vizsgálata

Az önkormányzat a mérlegében kizárólag csak azokat a kötelezettségeit szerepeltetheti, melyeket elismer. A költségvetési évet követően felmerült információkat legkésőbb február 28-ig köteles szerepeltetni a mérlegében, december 31-ei állapot szerint. A következő év március elseje vagy utána tudomására jutott információk már csak az arra az adott évre készítendő mérlegben kell szerepeltetnie.

11. táblázat: Telekes Község Önkormányzata kötelezettségeinek aránya az összes forrásban, 2018-2022

Megnevezés/Év	2018	2019	2020	2021	2022
Kötelezettségek (ezer forint)	6 885	9 326	2 972	1 996	2 638
Források összesen (ezer forint)	326 999	315 444	304 992	291 362	284 337
Kötelezettségek/források összesen=Kötelezettségek aránya az összes forrásban (%)	2,1	3,0	1,0	0,7	0,9

Forrás: 3. mellékletben szerepelő mérlegadatokat alapján, saját szerkesztés

A 2018-ról 2022-es évre a kötelezettségek állományában **61,7%-os csökkenés**²⁵ tapasztalható. A kötelezettségek összes forrásban való aránya csekély, így hatása is elhanyagolható, de az mindenképpen pozitív, hogy az önkormányzat a tárgyidőszak végére tudta csökkenteni kötelezettségeit.

12. táblázat: Telekes Község Önkormányzata kötelezettségek változása, 2018-2022

Évek	Kötelezettségek (ezer forint)	Változás a kötelezettségek esetében 2018=100,0%
2018	6 885	100,0
2019	9 326	135,5
2020	2 972	43,2
2021	1 996	29,0
2022	2 638	38,3
Átlagos csökkenés trendje		69,2

Forrás: 3. mellékletben szerepelő mérlegadatokat alapján, saját szerkesztés

²⁵11. táblázat (Kötelezettségek 2022/Kötelezettségek 2018)-1=(2.638 e ft/6.885 e ft)-1=-61,7%

A 2018-ról 2019-es költségvetési évre való növekedés egy felhalmozási célú támogatásból adódott egy partnerönkormányzattal szemben. Összege **4.099 e Ft**. A következő években az önkormányzat kötelezettségei jelentősen csökkentek. A vizsgált időszak utolsó évében növekedett a kötelezettségek állománya. Ez a megnövekedett energiaárak miatt következett be. A tárgyév mérlegét érintő, decemberi időszakra vonatkozó közüzemi számlák összege emelte meg a mutatószámot, melynek pénzügyi teljesítése a tárgyévet követő évre esett.

Passzív időbeli elhatárolások vizsgálata

A passzív időbeli elhatárolások között olyan mérlegelemeket szükséges kimutatni, melyek az eredményre csökkentő hatással vannak.

Ezek megjelenési formája a következő lehet:

- Mérlegfordulónap előtt befolyt bevétel, mely csak a költségvetési évet követően realizálható. Ezek jellemzően előfinanszírozott pályázati források az önkormányzatok működésében, melyek a támogatási szerződés szerinti megvalósulási időszaka költségvetési évet követően esedékes.
- Olyan költségek, melyek keletkezésének időszaka tárgyév, de pénzforgalom szerint csak a költségvetési évet követően esedékesek. Ezek jellemzően az utólag számlázott közüzemi díjak és a decemberi időszakban keletkező bértömeg.
- Egyéb kártérítések vagy bíróság útján elrendelt kifizetések.

13. táblázat: Telekes Község Önkormányzata passzív időbeli elhatárolások aránya az összes forrásban, 2018-2022

Megnevezés/Év	2018	2019	2020	2021	2022
Passzív időbeli elhatárolások (ezer forint)	13 153	16 441	2 279	3 374	5 922
Források összesen (ezer forint)	326 999	315 444	304 992	291 362	284 337
Passzív időbeli elhatárolások/források összesen=Passzív időbeli elhatárolások aránya az összes forrásban (%)	4,0	5,2	0,7	1,2	2,1

Forrás: 3. mellékletben szereplő mérlegadatokat alapján, saját szerkesztés

A 2018-ról 2022-es évre a passzív időbeli elhatárolások összege **54,9%-kal csökkent.**²⁶ Ennek oka, hogy az időszak végére az elhatárolással érintett pályázati források összege kifutottak.

14. táblázat: Telekes Község Önkormányzata passzív időbeli elhatárolások változása, 2018-2022

Évek	Passzív időbeli elhatárolások (ezer forint)	Változás a passzív időbeli elhatárolások esetében 2018=100,0%
2018	13 153	100,0
2019	16 441	125,0
2020	2 279	17,3
2021	3 374	29,0
2022	5 922	38,3
Átlagos csökkenés trendje		89,6

Forrás: 3. mellékletben szereplő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

A 2018-ról a 2019-es költségvetési évre való növekedés elhatárolt bértömegből tevődik össze. A 2019-ről 2020-ra való csökkenést a Magyar Falu Program orvosi rendelő felújításának felhalmozási célú támogatásának feloldása okozta. A következő évben a bértömeg emelkedése vezetett a növekedéshez. Az utolsó vizsgált időszakban pedig a közüzemi számlák összegének, bértömeg színvonalának emelkedése és egy elnyert Magyar Falu Program keretein belül nyújtott felhalmozási támogatás elhatárolása vezetett növekedéshez.

Az eredménykimutatás elemzése

Az eredménykimutatás egy számviteli bizonylat, mely adott időszakra, egységes szerkezetben tartalmazza az önkormányzat bevételeit és ráfordításait, illetve az ezekből számított eredményt. A versenyszféra eredménykimutatása hasonló felépítésű, mint az önkormányzatok esetében, de lényeges különbség, hogy utóbbi esetében az állami támogatások és az adóbevételek helyettesítik azokat a sorokat, amit a vállalkozások értékesítés nettó árbevételének neveznek.

Lényege az önkormányzatok esetében is hasonló. Megmutatja a képviselő testületnek és a többi önkormányzatnak, hogy nyereséget vagy veszteséget realizál e a működés során a település. Nehéz nyereségről beszélni olyan költségvetési szerv esetén, mint egy önkormányzat mely alapvetően nem termelő tevékenység, illetve profit elérése érdekében működik, viszont mindenképpen ad egy összehasonlításra alkalmas keretet.

Elemzésemet a 4. melléklet adatai alapján fogom elégezni.

²⁶13. táblázat (Passzív időbeli elhatárolások2022/Passzív időbeli elhatárolások2018)-1=(5.922 e ft/13.153 e ft)-1=-54,9%

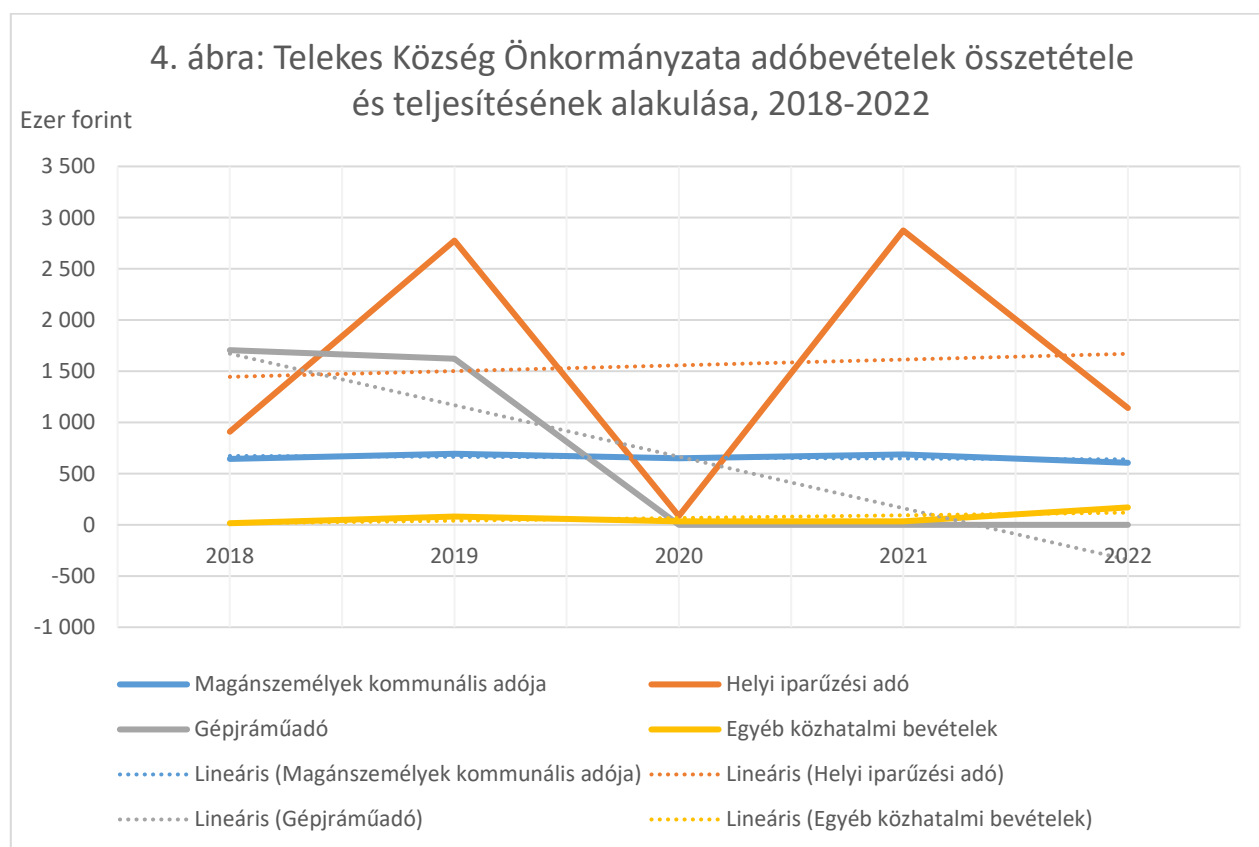
Az adók, vagy másképpen a közhatalmi eredményszemléletű bevételek a településen a következő megjelenési formák szerint alakulnak.

A vagyoni típusú adók közül magánszemélyek kommunális adója található meg Telekesen.

Értékesítési és forgalmi adókból a helyi iparüzési adó jelentkezik. Mértéke az adott évi iparüzési adóalap **0.5%**-a. Ez az összeg a teljes vizsgált időszakban változatlan maradt.

A gépjárműadó tartozik még ide, mint bevétel, de ezt a 2020-as költségvetési évtől nem az önkormányzatok vetik ki, így bevétele ezt követően nem keletkezik ebből a jogcímből.

Az utolsó nagy csoportot az egyéb közhatalmi bevételek teszik ki. Ezek jellemzően késedelmi pótlékokból, igazgatási szolgáltatási díjakból és egyéb bírságokból tevődnek össze.

Forrás: Nemzeti Jogszabálytár Önkormányzati rendeletek (Telekes Község Önkormányzat 2018-2022. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló rendeletek) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/onkorm/-:15:3043:-:-:1:-:-:1/10> [megtekintve: 2023.11.22.].

A 4. ábrán jól látható az iparüzési adó 2020. évi mélypontja a COVID-19 által legjobban érintett időszakban. Az iparüzési adóbevételek teljesítésének lineáris trendje szerint növekedés várható. További emelkedést az egyéb közhatalmi bevételek terén jelezhető előre. A magánszemélyek

kommunális adójának bevétele tekintetében stagnálás tapasztalható. A gépjárműadó 2020 évi megvonása következtében pedig egyértelmű a csökkenés.

Az iparűzési adó kapcsán még szükséges mélyebben megvizsgálni az adónem összetételét.

15. táblázat: Telekes Község Önkormányzata iparűzési adóval kapcsolatos adatai, 2018-2022

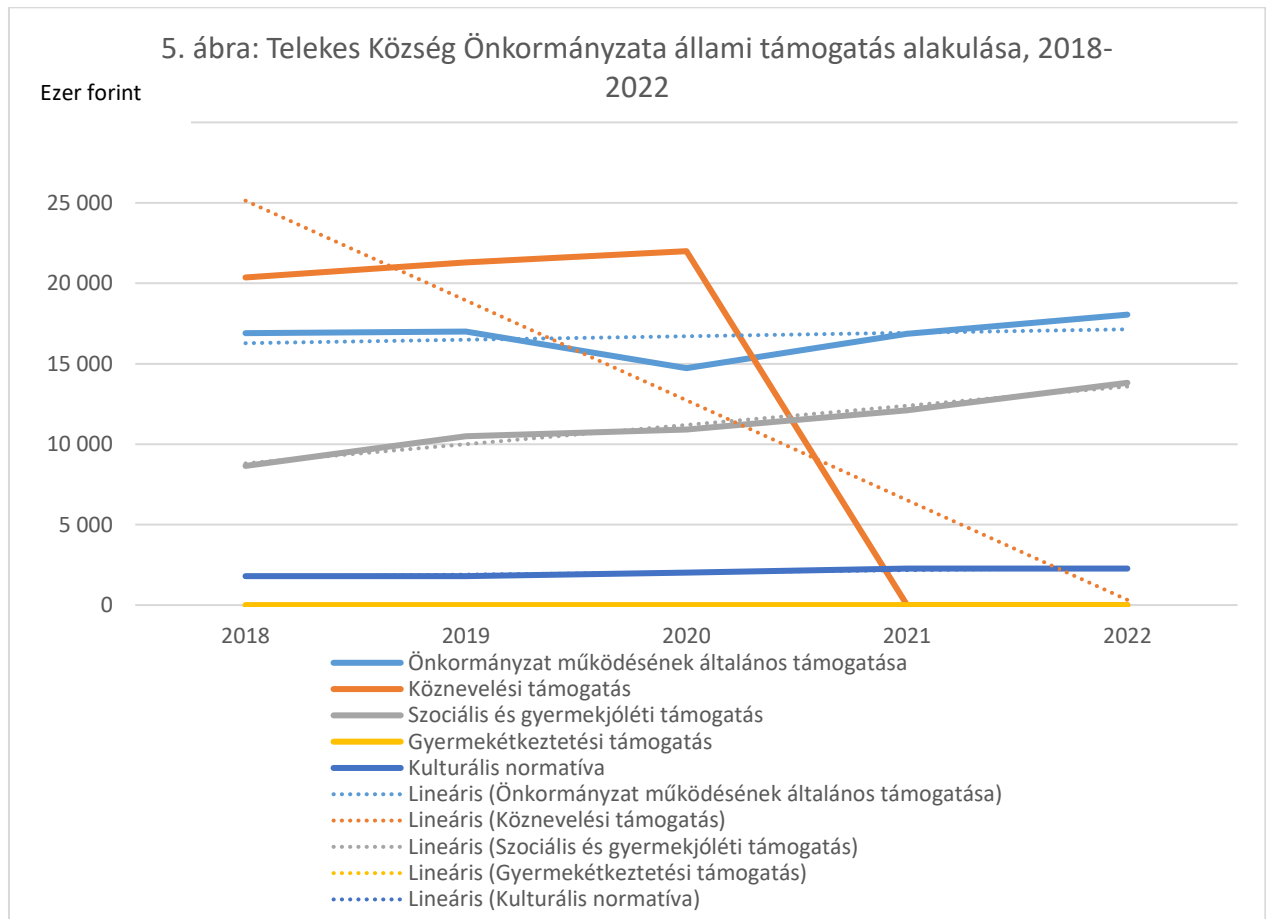
Mutatósám/Év	2018	2019	2020	2021	2022
Iparűzési adóalap (ezer forint)	222 337	331 692	340 719	336 466	317 772
Iparűzési adóerő képesség = iparűzési adóalap * 1,4% (ezer forint)	3 113	4 644	4 770	4 711	4 449
Lakosság (fő)	520	510	514	509	489
Egy fő lakosra jutó iparűzési adóerő képesség (ezer forint)=Iparűzési adóerőképesség (ezer forint)/Lakosság (fő)	6,0	9,1	9,3	9,3	9,1

Forrás: 5. mellékletben szereplő adatok alapján, saját szerkesztés

Az iparűzési adóerőképesség számítás alapja a településen realizált iparűzési adóalap szorzata 1,4%-kal. Ezt az összeget elosztva a lakosságszámmal, kimutatásra kerül az egy lakosra jutó iparűzési adóerő képesség (ld 15. táblázat). Az iparűzési adót az alanyok viszont a nettó árbevétel és a Telekes Község Önkormányzata által előírt **0,5%-os** iparűzési adómérték alapján teljesítik. Így kijelenthető, hogy az iparűzési adóerőképesség és a teljesített iparűzési adóbevételek között nincs közvetlen összefüggés.

Állami támogatás vizsgálata

A legfontosabb bevétel, az állami támogatás vizsgálata következik, mely összesítve az 5. ábra szerinti adatok alapján történik meg.

Forrás: Nemzeti Jogszabálytár Önkormányzati rendeletek (Telekes Község Önkormányzat 2018-2022. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló rendeletek) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/onkorm/-:15:3043:-:1:-:1/10> [megtekintve: 2023.11.22.].

A 5. ábrát vizsgálva egyértelműen látszik, hogy az állami támogatások összege növekvő tendenciát mutat. Kivételt képez a köznevelési támogatás, mely a település a 2020-as évtől kezdve nem igényel. Ezért tapasztalható ott csökkenő tendencia.

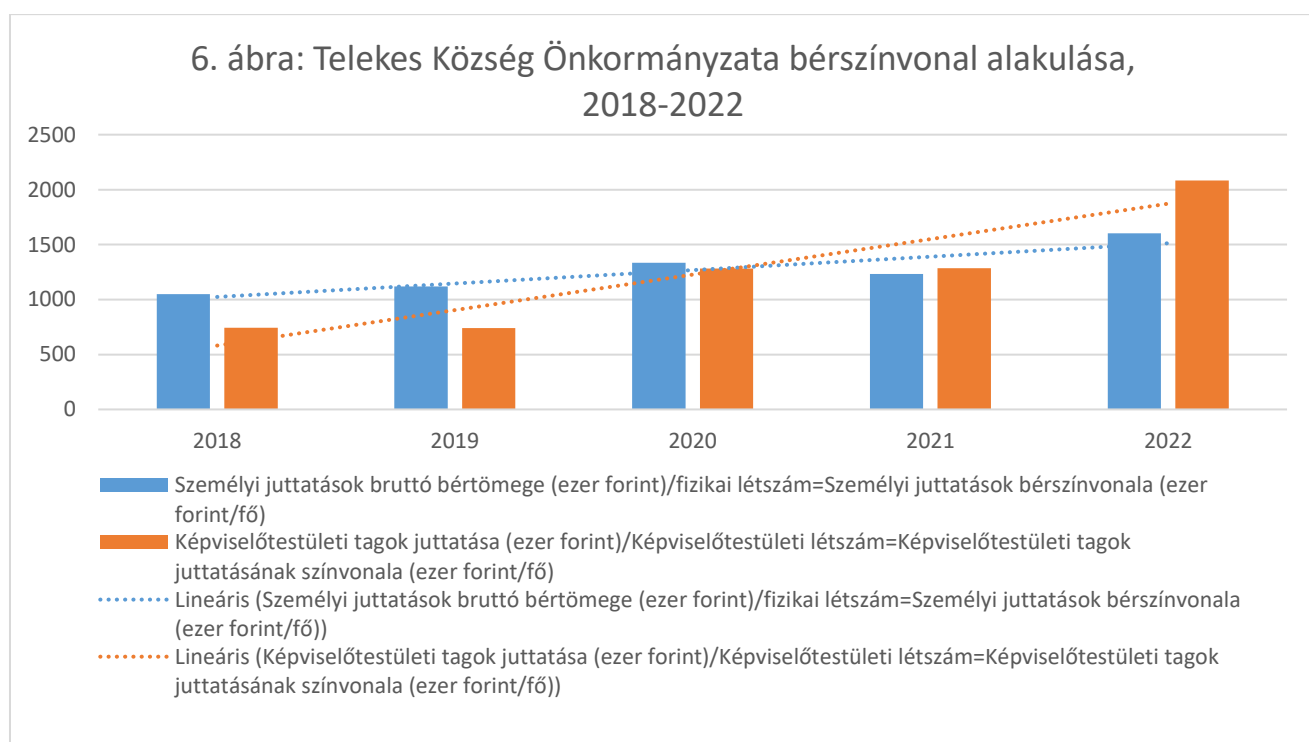
Bértömeg megoszlásának vizsgálata

A bértömeg összetételének vizsgálatához szétbontásra került ez a ráfordítási tétel. Az első csoport a foglalkoztatottak személyi juttatásai. Ide tartozik a közalkalmazottak, a Munka Törvénykönyvének hatálya alatt foglalkoztatottak és a közfoglalkoztatási jogviszonyban dolgozók bértömege. A második csoportba a választott tisztségviselők juttatásai tartoznak, mely Telekes esetében 1 fő polgármesterből, 1 fő alpolgármesterből és 3 képviselőtestületi tagból tevődik össze.

16. táblázat: Telekes Község Önkormányzata foglalkoztatotti létszám és bértömeg alakulása, 2018-2022

Megnevezés/Év	2018	2019	2020	2021	2022
Személyi juttatás bruttó bértömeg (ezer forint)	19 966	15 657	12 017	11 085	12 826
közalkalmazott (fő)	2	1	1	1	1
fizikai alkalmazott (fő)	1	1	1	0	0
közfoglalkoztatott (fő)	16	12	7	8	7
Személyi juttatások bruttó bértömege (ezer forint)/fizikai létszám=Személyi juttatások bérszínvonala (ezer forint/fő)	1050	1118	1335	1231	1603
Képviselőtestületi tagok juttatása (ezer forint)	3 712	3 701	6 409	6 423	10 421
Polgármester (fő)	1	1	1	1	1
Alpolgármester és képviselő testületi tagok (fő)	4	4	4	4	4
Képviselőtestületi tagok juttatása (ezer forint)/Képviselőtestületi létszám=Képviselőtestületi tagok juttatásának színvonala (ezer forint/fő)	742	740	1281	1284	2084

Forrás: 6. mellékletben szereplő adatok alapján, saját szerkesztés

Forrás: a 16. táblázatban szereplő adatok alapján, saját szerkesztés

A 16. táblázat és 6. ábra adatait vizsgálva kijelenthető, hogy a személyi juttatások bérszínvonala növekvő tendenciát mutat a foglalkoztatotti állományi létszám csökkenése ellenére is. Ebből következően a bérszínvonal a vizsgált időszakban növekedést mutatott. A képviselőtestületi

tagok juttatásainak színvonalában szintén növekedés volt tapasztalható. Létszámuk ugyan változatlan volt a vizsgált időszakban, de a választott tisztségviselők illetményének növekedéshez hozzájárult egy plusz forrás. A „1005/2022. (I. 14.) Korm. határozat szerint az 5000 lakos alatti települési önkormányzatok tekintetében a polgármester illetménye és költségtérítése 2022. évi emelésének ellentételezését szolgáló támogatás biztosítására”²⁷ kiegészítő állami támogatást nyújtott a Magyar Államkincstár önkormányzat részére. Ez az összeg 3.916 ezer forint volt a 2022. költségvetési évben, mely jelentősen hozzájárult a képviselőtestületi juttatások jelentős színvonalbeli növekedéséhez.

Telekes Község Önkormányzatának polgármesterével folytatott mélyinterjú kiértékelése

Vizsgálatom során mélyinterjút folytattam le Telekes Község Önkormányzatának polgármesterével, Kálmán István Úrral. Célom volt, hogy megismerjem álláspontját a 2018-2022 években bekövetkezett, önkormányzatot érintő finanszírozási változásokról, illetve a jövőben várható kilátásokról. A mélyinterjút kötött formában az 1. melléklet szerinti kérdések alapján folytattam le. A beszélgetésről tartalmi összefoglalót készítettem.

A Polgármester Úr a vizsgált időszak báziséve (2018) óta résztvevője a képviselő testületnek, mint tag. A 2022.01.01. napjától alpolgármesteri, majd 2022. nyarától polgármesteri tisztséget tölt be, így vizsgálatom szempontjából maximális rálátása van az önkormányzat működésére.

Az állami támogatások rendszerével nincs megelégedve. Kiemelte, hogy az önkormányzati működés általános támogatása, a szociális és gyermekjóléti támogatás, illetve a falugondnoki szolgálat ellátására folyósított támogatások is növekedtek az évek előre haladásával, de ezek felhasználása kötött. Fejleszteni jelentős mértékben ilyen forrásból nem lehet. Kiemelte, hogy milyen beruházásokra lenne szüksége a településnek. Ez a szennyvízközmű hálózat kiépítése, illetve az utak felújítása lenne.

A közfoglalkoztatási programokkal kapcsolatban kitért arra, hogy a felhalmozási, majd a működési célú támogatások kerültek csonkításra. Ezt követte a létszámleépítés. A program jelenleg vegetál.

²⁷ 1005/2022. (I. 14.) Korm. határozat az 5000 lakos alatti települési önkormányzatok tekintetében a polgármester illetménye és költségtérítése 2022. évi emelésének ellentételezését szolgáló támogatás biztosításáról [online]. Kihirdetve: 2022.01.14., felhasználva a 2023.11.22. állapot szerint. Hozzáférés: <https://njt.hu/jogszabaly/2022-1005-30-22> [megtekintve: 2023.11.22.].

Az adóbevételek összege meg sem közelíti az állami támogatások mértékét, így a jelentős fejlesztésekhez nem elég.

Pályázat nélkül egy településnek az esélye a fejlődésre egyenlő a nullával.

Ha a következő 5 évben a finanszírozás rendszere a jelenlegi modell szerint működne tovább, akkor erős stagnálást jelezne előre a Polgármester Úr. Kiemelte, hogy pályázati forrás nélkül stagnálás helyett inkább visszafejlődést vizionál.²⁸

Telekes Község Önkormányzatának vagyoni helyzetének összegzése

A településen lefolytatott vizsgálat alapján a következő megállapításokat teszem.

A település lakosságának fogyása tapasztalható, elnéptelenedés várható. Befektetett eszközei jelentős összeget foglalnak el mérlegében, de megújulás hiányában az amortizáció csökkenti értéküket, így visszaesés jelezhető előre a mérlegfőösszeg vonatkozásában. Kötelezettségei és kintlévőségei nem jelentősek, gazdálkodását nem veszélyeztetik. Pénzügyi helyzete stabil. Képes tartalék képzésére, de jelentős beruházás önerőből történő megvalósítására nem. Az állami támogatás összege növekszik a településen, de ezzel párhuzamosan a működési költségek is emelkednek. Jelentős mértékben hasznosítható ingatlannal nem rendelkezik. Egyéb bevételt realizáló tevékenységet nem folytat. Az egy főre jutó iparüzési adóerőképesség a vizsgált időszak utolsó évében, 2022-ben 9,1 ezer forint/lakos volt, mégis a 0,5%-os iparüzési adó mértékének köszönhetően iparüzési adóbevételei csekélyek.

4.2. Gersekarát Község Önkormányzata gazdálkodásnak vizsgálata

Gersekarát Község Önkormányzatának hivatali feladatait a Kámi Közös Önkormányzati Hivatal látja el. A település önálló, általa alapított költségvetési szervvel rendelkezik. Ez a Gersekaráti Konyha, mely intézmény finanszírozási kapcsolatban áll az önkormányzattal. Önálló költségvetéssel és vezetővel rendelkezik, a gyermekétkeztetési, szociális étkeztetés

²⁸ Telekes Község Önkormányzata polgármesterével folytatott mélyinterjú kivonata alapján, 2023.12.17.

szociális konyhán történő ellátást biztosítja, valamint vásárolt élelmezési feladatokat lát el vendég étkezők részére.

Kötelező köznevelési feladatait társulási megállapodás útján látja el a Hegyháti Cseperedő Óvoda Intézményfenntartó Társulás, melynek székhelye Gersekaráton található. A társulás által fenntartott intézmény neve a Hegyháti Cseperedő Óvoda, mely keretein belül zajlik a köznevelési feladat.

A településen található egészségházban a háziorvosi, illetve a fogorvosi alapellátás megállapodás útján kerül ellátásra. A védőnői szakszolgálat esetében a szakembert a vizsgált időszakban az önkormányzat foglalkoztatta, majd 2023.07.01-ével munkáltatója a Vas Vármegyei Markusovszky Egyetemi Oktatókórház lett. A településen falugondnoki szolgálat található, illetve a szociális étkeztetési feladatokat is ellátja. A házi segítségnyújtást, a család és gyermekjóléti szolgálatot valamint a központi ügyeletet a Vasi Hegyhát Többcélú Kistérségi Társulás látja el, megállapodás szerint. Ez az ellátási forma hatékony és racionális gazdálkodást eredményez. Hulladékgazdálkodásáról a Nyugat-dunántúli Regionális Hulladékgazdálkodási Önkormányzati Társulás gondoskodik. A településen található a Sárvíz-tó, mely egy 36 hektáron elterülő, mesterséges tó. Halgazdálkodási és szabadidős tevékenységek szempontjából fontos. Elemzésemben ki fogok térni arra is, hogy a tó üzemeltetése nyereséget vagy veszteséget termel.

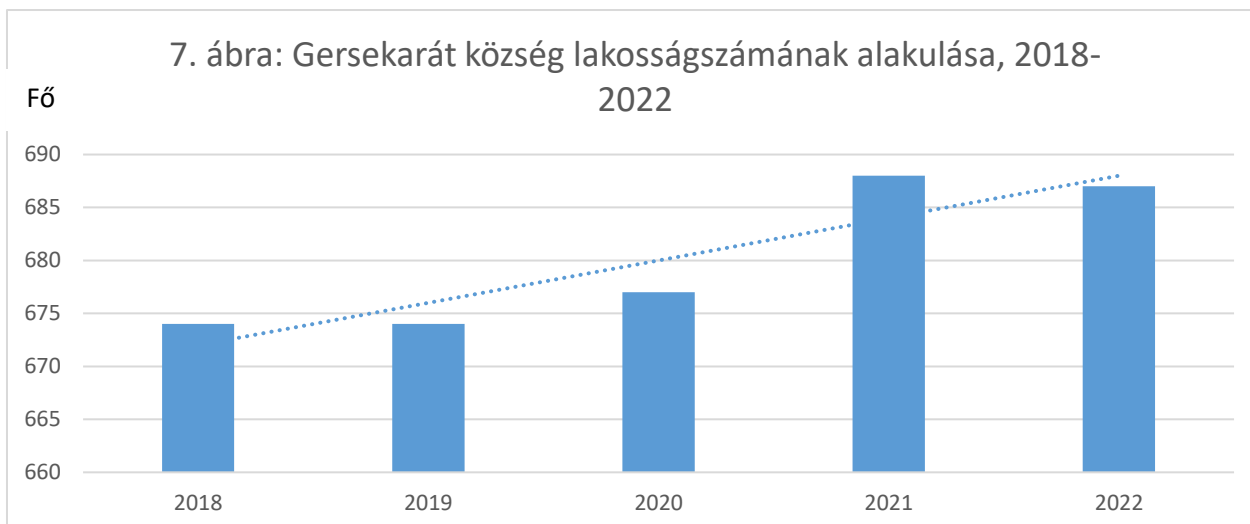
17. táblázat: Gersekarát község lakosságának alakulása, 2018-2022

Település	Lakosság (fő)					Vizsgált időszak átlaga (lakosság szám összege/adatok száma) (fő)
	2018	2019	2020	2021	2022	
Gersekarát	674	674	677	688	687	680

Forrás: 7. mellékletben szereplő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

Gersekarát lakosságának átlaga a vizsgált időszakban a 17. táblázat adatai szerint 680 főben állapítható meg. A 2018-ról 2022-es évre a népesség növekedése **1,9%-os²⁹** volt.

²⁹ 17. táblázat (lakosság2022/lakosság2018)-1=(687fő/674fő)-1=1,9%

Forrás: 7. mellékletben szereplő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

A 7. ábra trendvonalát vizsgálva emelkedés várható a következő években a lakosságszámot tekintve. Ennek oka a településre költöző új lakosok létszámának emelkedése.

Gersekarát Község Önkormányzata mérlegadatainak vizsgálata eszköz oldalon

A mérleg eszköz oldalának vizsgálatát 8. melléklet alapján végzem el.

A **nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök** között azokat az eszközöket mutatjuk ki, melyek az önkormányzat tevékenységét egy éven túl szolgálják.

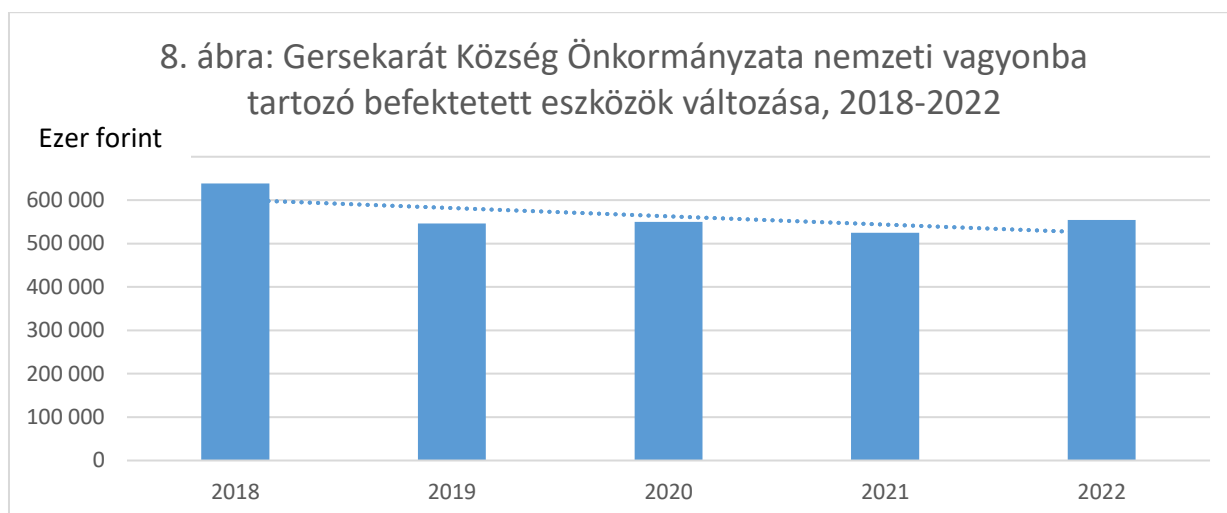
Első elemzési szempontom a nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök esetében az, hogy mekkora arányban találhatóak meg az önkormányzat mérlegében a mérlegfőösszeghez viszonyítva.

18. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök aránya az összes eszközben, 2018-2022

Megnevezés/Év	2018	2019	2020	2021	2022
Nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök (ezer forint)	638 655	546 354	549 801	524 636	554 134
Eszközök összesen (ezer forint)	721 437	608 575	607 328	630 582	620 226
Nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök/Eszközök összesen (%)	88,5	89,8	90,5	83,2	89,3

Forrás: 8. mellékletben szereplő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

A megoszlás százalékban kifejezett értékét vizsgálva, a 2018-as évet alapul véve és hozzá a 2022-es évet viszonyítva megállapítható, hogy **0,9 százalékpontos emelkedés³⁰** történt. Ugyanezt a vizsgálatot a nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök soron elvégezve **13,3%-os³¹** csökkenés tapasztalható.

Forrás: 8. melléklet szerint, saját szerkesztés

A nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök értékében csökkenési tendencia látható a 8. ábrát vizsgálva.

Azt fontos kiemelni, hogy a nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök aránya az összes eszközben csekély emelkedést mutatott (ld 18. táblázat). Ez minimális növekedés, de tekintve, hogy erre a mérlegsorra hat a természetes terv szerinti értékcsökkenési leírás, így kijelenthető, hogy értékét a mérlegen belül képes volt megtartani.

19. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök összegének változása, 2018-2022

Évek	Nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök (ezer forint)	Változás 2018=100,0%
2018	638 655	100,0
2019	546 354	85,5
2020	549 801	86,1
2021	524 636	82,1
2022	554 134	86,8
Átlagos csökkenés trendje		85,1

Forrás: 8. mellékletben szereplő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

³⁰18. táblázat (nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök/eszközök összesen)-1=(89,3/88,5)-1=0,9 százalékpont

³¹18. táblázat (nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök2022 e ft/nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök2018 e ft)-1=(554.134 e ft/638.655 e ft)-1=-13,3%

A 19-es táblázat adatait vizsgálva látható, hogy jelentős eltérés a 2018-ról 2019-es évre történt. Ennek oka egy nagy összegű energetikai beruházás volt, melynek értéke a mérlegben **19% volt**³². Ez a beruházás a településen található általános iskola épületét érintette. A projekt 2018 évi aktiválása után vagyonkezelésbe lett adva a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ részére. Ezzel a művelettel elkerülhetővé vált a kettős terv szerinti értékcsökkenés elszámolása. Ennek következtében azonban az első időszakban a mérleg sor értéke csökkent.

Eszközszerkezeti mutatók

A nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök jelentőségének megállapítása után érdemes megvizsgálni részletesebben a mérleg sor összetételét.

20. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközeinek megoszlása, 2018-2022

Megnevezés/Év	2018	2019	2020	2021	2022
Immateriális javak/nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök=(%)	0,7	0,5	0,2	0,0	0,0
Tárgyi eszközök/nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök=(%)	99,1	99,2	99,5	99,7	99,7
Befektetett pénzügyi eszközök/nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök=(%)	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
Összesen (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: 8. mellékletben szereplő mérleg adatok alapján, saját szerkesztés

Immateriális javak aránya a mérlegben: megjelenési formájuk szerint nem materiális jellegű eszközök, melyek az önkormányzat tevékenységét egy évnél hosszabb ideig szolgálják. Gersekaráton a mérleg sor településarculati kézikönyvet, rendezési tervet és szoftvereket tartalmaz. Az éveket vizsgálva megállapítható, hogy a javak nettó értéke 2021-ben nullára futott. Ennek oka az amortizáció és az új beszerzések hiánya.

Tárgyi eszközök aránya a mérlegben: itt kell szerepeltetni a materiális ingatlanokat, gépeket, berendezéseket, melyek az önkormányzatot egy éven túl szolgálják. A tárgyi eszközök aránya a nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök között végig 99,1% (ld 20. táblázat) felett volt

³²19. táblázat (pályázati forrás 2018 e ft/ nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök 2018 e ft)*100=(121.031 e ft/ 638.655 e ft)*100=19,0%

a teljes vizsgált időszakban. Ebből következően kijelenthető, hogy értéke a mérlegben is és a befektetett eszközök között is óriási.

Befektetett pénzügyi eszközök aránya a mérlegben: A mérlegsor a tartós befektetéseket, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokat és az őket érintő értékhelyesbítéseket tartalmazza. Gersekarát esetében Vasivíz Vas Megyei Víz- és Csatornázási Zrt. által kibocsájtott részvényeket foglal magában (9 darab B típusú, 2 darab C típusú értékpapír) összesen 1.433 ezer forint értékben. Hatása a mérlegben jelentéktelen.

Pénzeszközök vizsgálata

A következő mérlegsor vizsgálata során a pénzeszközökre fogok részletesen kitérni.

21. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata pénzeszközszerkezeti mutatói, 2018-2022

Megnevezés/Év	2018	2019	2020	2021	2022
C. Pénzeszközök (ezer forint)	61 882	46 169	40 952	89 640	31 069
Pénzeszközökből - Kötelezettséggel terhelt pénzeszköz (ezer forint)	50 478	19 837	36 056	76 100	17 229
Pénzeszközökből - Szabad pénzeszköz (ezer forint)	11 404	26 332	4 896	13 541	13 840
A.+B.+D.+E.+F. mérlegsorok összesen (ezer forint)	659 555	562 406	566 376	540 942	589 157
Eszközök összesen (ezer forint)	721 437	608 575	607 328	630 582	620 226
Kötelezettséggel terhelt pénzeszközök/Eszközök összesen=Kötelezettséggel terhelt pénzeszközök aránya a mérlegben (%)	7,0	7,6	5,9	12,1	2,8
Szabad pénzeszközök/Eszközök összesen= szabad pénzeszközök aránya a mérlegben (%)	1,6	4,3	0,8	2,1	2,2
A.+B.+D.+E.+F. mérlegsorok/Eszközök összesen=A.+B.+D.+E.+F. mérlegsorok aránya a mérlegben (%)	91,4	88,1	93,3	85,8	95,0
Összesen (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: 8. mellékletben szereplő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

A pénzeszközök esetében szükséges kötelezettséggel terhelt és szabad pénzeszközökre bontani a mérlegsort. Előbbi adat a 2018-ról a 2022-es évre **65,9%-kal csökkent**³³. Utóbbi **21,3%-os növekedést**³⁴ mutatott. Ez pozitívan értékelendő, mivel az önkormányzat a vizsgált időszak végére kötelezettséggel terhelt pénzeszközeit képes volt csökkenteni, szabad pénzeszközeinek értékét pedig növelni.

³³ 21. táblázat(kötelezettséggel terhelt pénzeszközök 2022/kötelezettséggel terhelt pénzeszközök 2018)-
 $1=(17.229 \text{ e ft}/50.478 \text{ e ft})-1=-65,9\%$

³⁴21. táblázat (szabad pénzeszközök 2022/szabad pénzeszközök 2018)- $1=13.840 \text{ e ft}/11.404 \text{ e ft})-1=21,4\%$

22. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata kötelezettséggel terhelt és szabad pénzeszközök változása, 2018-2022

Évek	Kötelezettséggel terhelt pénzeszközök (ezer forint)	Szabad pénzeszközök (ezer forint)	Változás a kötelezettséggel terhelt pénzeszközök esetében 2018=100,0%	Változás a szabad pénzeszközök esetében 2018=100,0%
2018	50 478	11 404	100,0	100,0
2019	19 837	26 332	39,3	230,9
2020	36 056	4 896	71,4	42,9
2021	76 100	13 541	150,8	118,7
2022	17 229	13 840	34,1	121,4
Átlagos csökkenés/növekedés trendje			64,3	166,4

Forrás: 8. mellékletben szereplő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

A kötelezettséggel terhelt pénzeszközök jelentős ingadozásából arra a következtetésre lehet jutni, hogy az önkormányzat nagy összegű kötelezettséggel terhelt pénzeszközöket kezelt a vizsgált időszakban. Ennek oka a jelentős mennyiségű pályázati forrás mozgása.

Követelések vizsgálata

23. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata követelések aránya az összes eszközben, 2018-2022

Megnevezés/Év	2018	2019	2020	2021	2022
Követelések (ezer forint)	20 901	16 052	16 575	16 306	15 844
Eszközök összesen (ezer forint)	721 437	608 575	607 328	630 582	620 226
Követelések/eszközök összesen=követelések aránya a mérlegben (%)	2,9	2,6	2,7	2,6	2,6

Forrás: 8. mellékletben szereplő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

A követelések aránya a mérlegben egy fontos mutató, ugyanis minél magasabb százalékban van jelen a mérlegben, az önkormányzati likviditás annál jobban romlik. A 2018-as évet viszonyítva a 2022-es évhez látható, hogy a követelések értéke **24,2%-kal csökkent**³⁵, illetve a 23. táblázat adatai szerint hatása a mérlegben a 3,0%-ot sem éri el, így az önkormányzati likviditás pozitívan értékelendő.

³⁵ 23. táblázat (követelések2022/követelések2018)-1=(15.844 e ft/20.901 e ft)-1=-24,2%

A saját tőke vizsgálata azért fontos, mert így megállapítható, hogy az eszközoldalon megismert mérlegsorok értéke mekkora hányadban áll saját, illetve idegen eredetű forrásból.

24. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata saját tőke aránya az összes forrásban, 2018-2022

Megnevezés/Év	2018	2019	2020	2021	2022
Saját tőke (ezer forint)	663 964	568 683	553 884	563 040	549 580
Források összesen (forint)	721 437	608 575	607 328	630 582	620 226
Saját tőke/források összesen= Saját tőke aránya az összes forrásban (%)	92,0	93,4	91,2	89,3	88,6

Forrás: 8. mellékletben szereplő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

A 2018-as évet a 2022 évhez viszonyítva a saját tőke összege **3,7 százalékpontos csökkenést**³⁶ mutat.

25. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata saját tőke változása, 2018-2022

Évek	Saját tőke (ezer forint)	Változás a saját tőke esetében 2018=100,0%
2018	663 964	100,0
2019	568 683	85,6
2020	553 884	83,4
2021	563 040	84,8
2022	549 580	82,8
Átlagos csökkenés trendje		85,2

Forrás: 8. mellékletben szereplő mérlegadatok alapján, saját szerkesztés

A saját tőke vizsgálata során a 25. táblázat alapján megállapítható, hogy az önkormányzat egyetlen időszakban tudott növekedést elérni, ez a 2020-ról 2021-es év. Ebben az intervallumban realizált nyereséget. A többi időszakban veszteséget könyvelt el.

³⁶ 24. táblázat (saját tőke aránya az eszközök összesen sorában 2022/saját tőke aránya az eszközök összesen sorában 2018)-1=(88,6/92,0)-1=-3,7 százalékpont

A kötelezettségek vizsgálata

A kötelezettségek esetében csak az önkormányzat által elismert összeg szerepelhet a mérlegsoron. A költségvetési évet követő február 28-ig beérkező információk még szerepeltethetők a mérlegben, az azt követő adatokat már a soron következő mérlegben szükséges megjeleníteni.

26. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata kötelezettségeinek aránya az összes forrásban, 2018-2022

Megnevezés/Év	2018	2019	2020	2021	2022
Kötelezettségek (ezer forint)	3 242	12 143	14 609	5 207	6 734
Források összesen (ezer forint)	721 437	608 575	607 328	630 582	620 226
Kötelezettségek/források összesen=Kötelezettségek aránya az összes forrásban (%)	0,4	2,0	2,4	0,8	1,1

Forrás: 8. mellékletben szereplő mérlegadatokat alapján, saját szerkesztés

A kötelezettségek állománya a 2018-ról 2022-es évre megduplázódott, **növekedésének mértéke 107,7%**³⁷.

27. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata kötelezettségek változása, 2018-2022

Évek	Kötelezettségek (ezer forint)	Változás a kötelezettségek esetében 2018=100,0%
2018	3 242	100,0
2019	12 143	374,6
2020	14 609	450,6
2021	5 207	160,6
2022	6 734	207,7
Átlagos növekedés trendje		258,4

Forrás: 8. mellékletben szereplő mérlegadatokat alapján, saját szerkesztés

A vizsgált időszakban a kötelezettségek változásában jelentős eltérések voltak tapasztalhatók. A legnagyobb kiugrás a 2020-as évben volt kimutatható, amikor a kötelezettségek állománya több mint a háromszorosára (350,6%) növekedett (ld 27. táblázat).

³⁷26. táblázat (kötelezettségek2022/kötelezettségek2018)-1=(6.734 e ft/3.242 e ft)-1=107,7%

Passzív időbeli elhatárolások vizsgálata

A passzív időbeli elhatárolások között olyan gazdasági eseményeket szükséges szerepeltetni, mely az eredményre csökkentő hatással van.

Ilyen gyakori megjelenési formák a tárgyévben befolyt, de következő évet érintő pályázati támogatások. Tárgyévet érintő közüzemi számlák, melyek teljesítése csak költségvetési évet követően esedékes. A decemberi időszaki bér, mely tárgyévet követő év januárjában teljesül, illetve a különböző kártérítések.

28. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata passzív időbeli elhatárolások aránya az összes forrásban, 2018-2022

Megnevezés/Év	2018	2019	2020	2021	2022
Passzív időbeli elhatárolások (ezer forint)	54 232	27 749	38 834	62 336	63 912
Források összesen (ezer forint)	721 437	608 575	607 328	630 582	620 226
Passzív időbeli elhatárolások/források összesen=Passzív időbeli elhatárolások aránya az összes forrásban (%)	7,5	4,6	6,4	9,8	10,3

Forrás: 8. mellékletben szerepelő mérlegadatokat alapján, saját szerkesztés

29. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata passzív időbeli elhatárolások változása, 2018-2022

Évek	Passzív időbeli elhatárolások (ezer forint)	Változás a passzív időbeli elhatárolások esetében 2018=100,0%
2018	54 232	100,0
2019	27 749	51,1
2020	38 834	71,6
2021	62 336	114,9
2022	63 912	117,8
Átlagos csökkenés trendje		71,2

Forrás: 8. mellékletben szerepelő mérlegadatokat alapján, saját szerkesztés

A 28. és 29. táblázat adatait vizsgálva látható, hogy 2018-as és 2019-es év között 48,9%-os csökkenés³⁸ volt tapasztalható. Ezt követő időszakokban folyamatos emelkedés volt tapasztalható. Az előfinanszírozott pályázatoknak, a közüzemi számlák összegének emelkedésének és a bértömeg növekedésének hatása miatt fokozódott évről évre a passzív időbeli elhatárolás állománya.

³⁸ 29. táblázat (passzív időbeli elhatárolások₂₀₁₉/passzív időbeli elhatárolások₂₀₁₈)-1=(27.749 e ft/54.232 e ft)-1=-48,8%

Az eredménykimutatás elemzése

Az eredménykimutatás egy számviteli bizonylat, mely adott időszakra, egységes szerkezetben tartalmazza az önkormányzat bevételeit és ráfordításait, illetve az ezekből számított eredményt. Feladata a vezetők számára nyújtott tájékoztatás a nyereségről vagy veszteségről, illetve lehetőséget kínál az önkormányzatok összehasonlítására is.

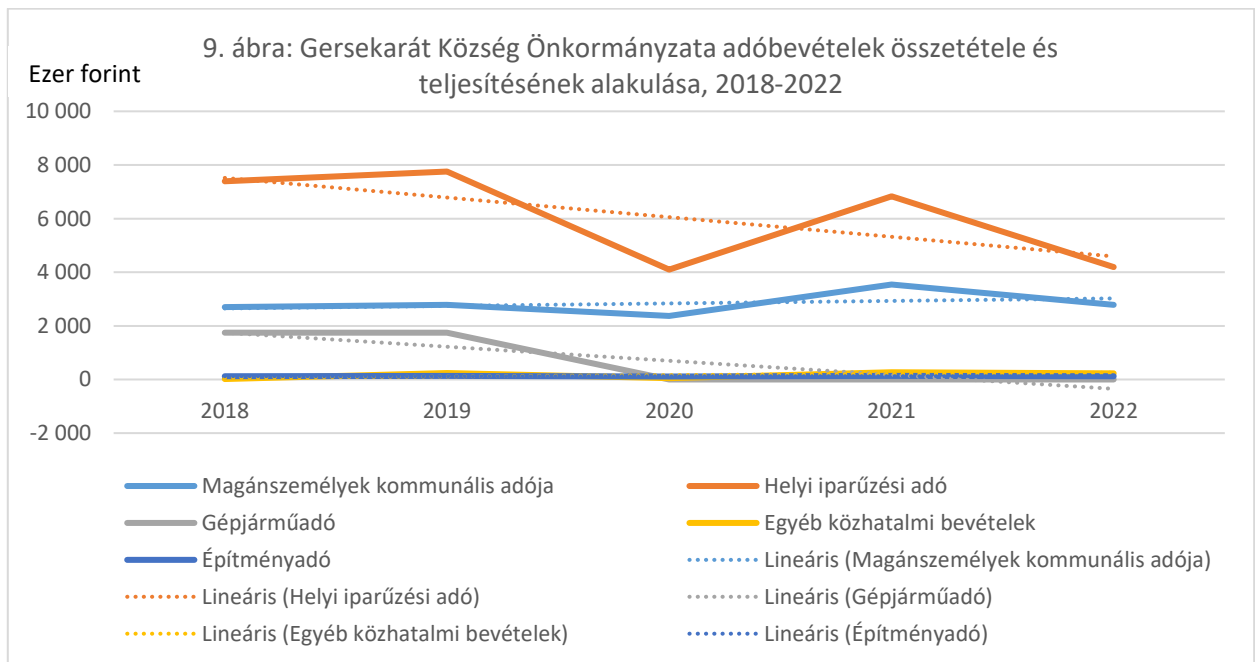
Ahogy a vállalkozásoknál, úgy az önkormányzatok esetében is kötött forma szerint készül, értéke forintban kerül feltüntetésre és adott időszakra szól, mely általában egy költségvetési év.

Elemzésemet a 9. mellékletben szereplő adatok alapján végzem el.

A helyi közhatalmi, eredményszemléletű bevételek, vagyis az adók Gersekarát esetében a következő megjelenési formában találhatóak meg a településen. Vagyoni típusú adók esetében építményadó, illetve magánszemélyek kommunális adója jelenik meg. Értékesítési és forgalmi adók közül a helyi iparüzési adó található meg. Mértéke az iparüzési adóalap 1,5%-a teljes vizsgált időintervallumban.

Gépjárműadó esetében bevételt az önkormányzat a 2020-as költségvetési évtől már nem realizál rovaton.

Másik nagy csoport az egyéb bevételek, melyek jellemzően késedelmi pótlékokból és igazgatási, szolgáltatási díjakból, valamint talajterhelési díjból tevődnek össze.

Forrás: Nemzeti Jogszabálytár Önkormányzati rendeletek (Gersekarát Község Önkormányzat 2018-2022. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló rendeletek) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/onkorm/-:15:2875:-:1:-:1/10> [megtekintve: 2023.11.22.].

A 9. ábrán megfigyelhető az iparűzési adó kiemelt jelentősége az adóbevételek között. Az is jól látható, hogy az adózói teljesítések mértéke ingadozó tendenciát mutatott. A COVID-19 világjárvány hatása a 2020-as évben érvényesült a legjobban, de 2022 évben szintén mélypont tapasztalható az iparűzési adó teljesítések kapcsán.

A vizsgált 2018-2022 időszakban a magánszemélyek kommunális adója teljesítési tendencia növekedett. A többi adónem esetében csökkenés volt tapasztalható.

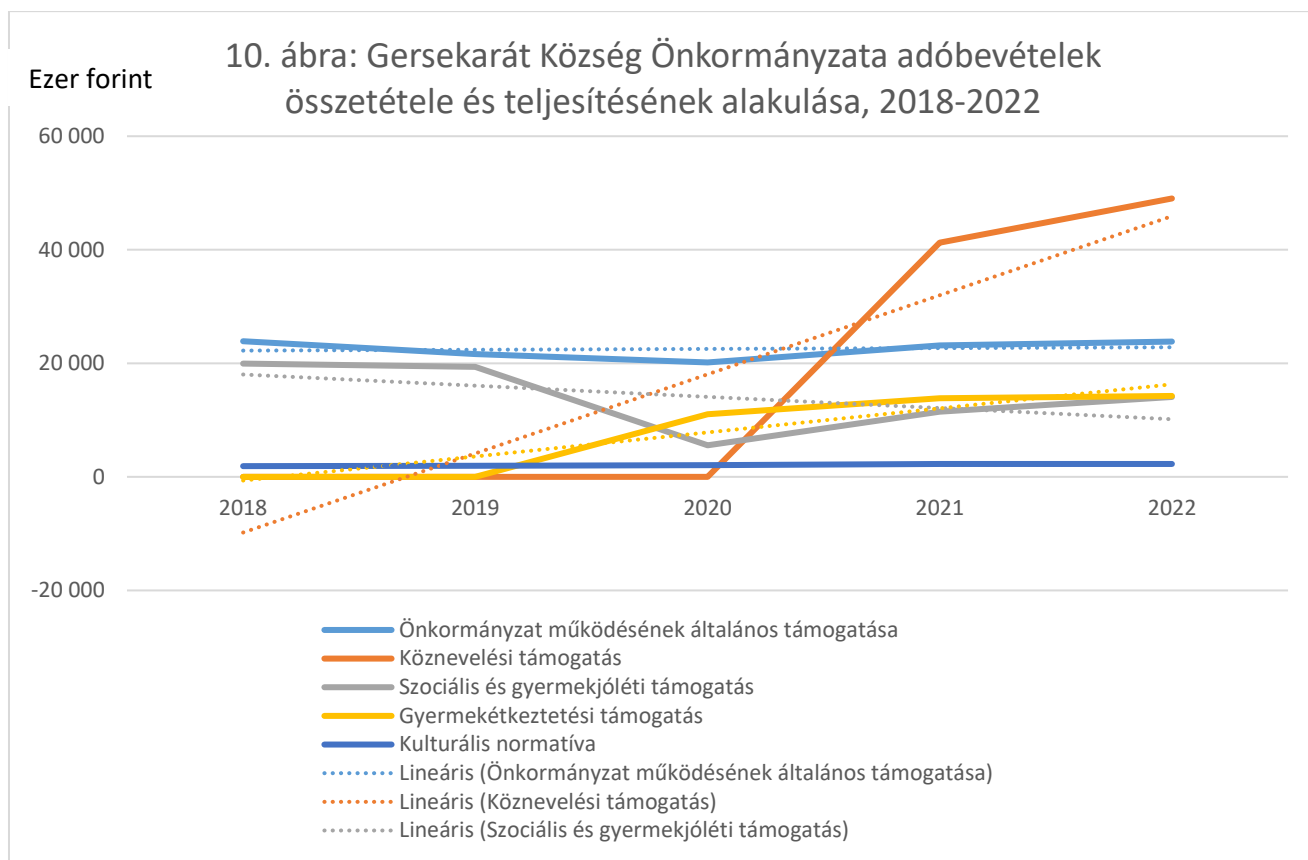
30. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata iparűzési adóval kapcsolatos adatai, 2018-2022

Mutatószám/Év	2018	2019	2020	2021	2022
Iparűzési adóalap (ezer forint)	393 160	489 976	431 454	458 516	459 951
Iparűzési adóerő képesség = iparűzési adóalap * 1,4% (ezer forint)	5 504	6 860	6 040	6 419	6 439
Lakosság (fő)	674	674	677	688	687
Egy fő lakosra jutó iparűzési adóerő képesség (ezer forint)=Iparűzési adóerőképesség (ezer forint)/Lakosság (fő)	8,1	10,1	8,9	9,3	9,3

Forrás: 10. mellékletben szereplő adatok alapján, saját szerkesztés

Az iparűzési adóerőképesség számítás alapja a településen realizált iparűzési adóalap szorzata 1,4%-kal. Ezt az összeget a lakosságszámmal történő elosztás után kimutatásra kerül az egy főre jutó iparűzési adóerőképesség. Telekes esetében is említésre került a településen érvényes iparűzési adó mértéke. Ott 0,5% volt, Gersekarát esetében ez 1,5%. Telekes egy főre jutó iparűzési adóerőképessége az utolsó vizsgált időszakban 9,1 ezer forint volt. Gersekarát esetében ez az azonos időszakot tekintve 9,3 ezer forint. Az adatok és adottságok jelentősen eltérnek egymástól, de az egy főre jutó iparűzési adóalap közötti eltérés csekély. Ennek oka a kiszámítás módszerében keresendő. Már utaltam rá, hogy az iparűzési adóerőképesség alapja az iparűzési adóalap összegének szorzata 1,4%-al. Ez az 1,4%-os, egységes mutató torz képeket eredményez. Az iparűzési adó mértékét tekintve Gersekarát háromszor akkora erőt képvisel, mint Telekes, mégis az egy lakosra jutó iparűzési adóerőképességük között csekély az eltérés. Ebből következően kijelenthető, hogy kimondottan csak az egy lakosra jutó iparűzési adóerőképességgel vizsgálni településeket nem szabad, mert torz kép kialakítását eredményezi.

Elemzésemet az állami támogatások részletes vizsgálatával kívánom folytatni.

Forrás: Nemzeti Jogszabálytár Önkormányzati rendeletek (Gersekarát Község Önkormányzat 2018-2022. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló rendeletek) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/onkorm/-:15:2875:-:1:-:1/10> [megtekintve: 2023.11.22.].

Gersekarát állami támogatásait vizsgálva látható, hogy az általános állami támogatás mértéke stagnáló tendenciát mutat. A köznevelési támogatás 2021. költségvetési évtől igényelhető az önkormányzaton, ez értelemszerűen növekvő trendet követ. A szociális és gyermekjóléti, illetve a gyermekétkeztetési támogatás a 2020-a költségvetési évtől vált külön. A megelőző években ez egyetlen jogcím alatt volt megtalálható, ezért a pontos kép érdekében a vizsgált időszak végén ezt a két tendenciát együttesen kell kezelni. Ez alapján növekvő tendencia állapítható meg az 10. ábra adatai szerint. A kulturális normatív támogatás is növekvő trendet követ.

Az általános állami támogatáson kívül, mely stagnál, minden normatív támogatási összeg növekedni tudott a finanszírozás tükrében.

Beruházások

Gersekarát Község Önkormányzata a vizsgált időszakban pályázati és beruházási viszonylatban nagyon eredményes volt. Rengeteg projektre nyújtotta be támogatási igényét és egyes beruházásokat saját erőből vagy hozzájárulással is képes volt megvalósítani.

31. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata fő beruházási állomány, 2018-2022

Beruházás megnevezés	Összeg (ezer forint)	Költségvetési év
TOP Iskola energetikai felújítás	121 031	2017
Konyha épület energetika felújítás és eszközbeszerzés	23 382	2017
Hivatali épület energetikai felújítás	8 860	2018
Szabadság utca útburkolat felújítás	14 489	2018
Bükkhegy útburkolat felújítás	9 999	2019
Erő és munkagép beszerzés	4 895	2019
Magyar Falu Program orvosi eszközök beszerzése	4 508	2019
Magyar Falu Program óvoda udvar felújítás	5 000	2019
Magyar Falu Program elhagyott ingatlanok felújítása	4 984	2020
Gát felújítás (100% önerő)	23 459	2020
Magyar Falu Program Szolgálati lakás	30 000	2021
Bükkhegy vízhálózat kiépítés és ingatlanbeszerzés	24 978	2021
Horgos utca útburkolat felújítás	13 203	2021
Összes beruházás	288 788	-

Forrás: 11. mellékletben szereplő adatok alapján, saját szerkesztés

A vizsgált időszak teljes beruházási összege **288.788 e Ft** (ld 31. táblázat). Gersekarát mérleg vizsgálata során megállapítást nyert, hogy a **nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközeinek** értékét **növelni** tudta, ezért a mérleg sor az **amortizáció** ellenére is **növekedést** mutatott. Ez mind a sikeres pályázatoknak és az abból megvalósuló felhalmozási célú beruházásoknak, illetve a hatékony ingatlanértékesítéseknek köszönhető. Ezek a lépések és befolyt bevételek hatékony visszaforgatása vezetett ahhoz, hogy a mérlegfőösszeg gyarapodni tudott a 2018-ban vagyonkezelésbe adott általános iskolai energetikai beruházás és az amortizáció csökkentő hatása ellenére is.

Sárvíz-tó eredményességének vizsgálata

Gersekarát területén található egy 36 hektáros, mesterséges tó. Ezt az önkormányzat két módon hasznosította. „A vízfelület 90%-át egy sporthorgász szövetség bérlő, halgazdálkodási céllal. A maradék 10%-ot pedig egy vállalkozó, szabadidős hasznosítás érdekében. Az önkormányzat

képviselő testületének szándéka a 2021-es évtől megváltozott a szabadidős szektorral kapcsolatban, így a strand területet - mely addig a vállalkozó bérleménye volt - szeretne volna saját üzemeltetésbe venni. Ezzel kapcsolatban a vállalkozó és az önkormányzat között megindultak az egyeztetések.”³⁹

32. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata Sárvíz tóval kapcsolatos kiadások és bevételek, 2018-2022

Megnevezés (adatok ezer forintban)	2018	2019	2020	2021	2022	Összesen
Bérleti díjak	2332	2404	2485	1690	1871	10782
Belépők, faház, eszközbérlet	0	0	0	1407	3215	4622
Bevételek összesen	2332	2404	2485	3097	5086	15404
beruházás/üzemeltetés	0	0	23459	3347	9144	35950
vízkezelési járulék	672	672	672	672	672	3360
Kiadások összesen	672	672	24131	4019	9816	39310

Forrás: 12. mellékletben szereplő adatok alapján, saját szerkesztés

A tó fennmaradásának érdekében a meggyengült vízzáró gát felújítását el kellett végeznie az önkormányzatnak a 2020-es költségvetési évben. Végzett pályázatkutatást, de sikerrel sehol sem támogatták az önkormányzat igényét. Az ingatlan felújítás összege *23.459 e Ft* volt, mely a vízzáró töltés megerősítését foglalta magában. Ennek hatására növekedett meg a kiadási oldal óriási összegben a 2020-as évre (ld 32. táblázat). A strandterület átvétele után beruházásokat kellett végrehajtania az önkormányzatnak, hogy a strandolókat megfelelő színvonalon tudja fogadni. Ezzel párhuzamosan kötelezettsége is keletkezett a volt bérlő irányába, mely tovább rontotta a tó mérlegét. A vizsgált időszak teljes eredményét tekintve **155,1%-os veszteséget** könyvelt el erre a tóra. Prioritása továbbra is kiemelt, a veszteségre való tekintettel is, mivel turisztikai szempontból vonzóvá tudja tenni a települést, de ez a beruházás csak hosszú távon fog tudni eredményt felmutatni.

Bértömeg megoszlásának vizsgálata

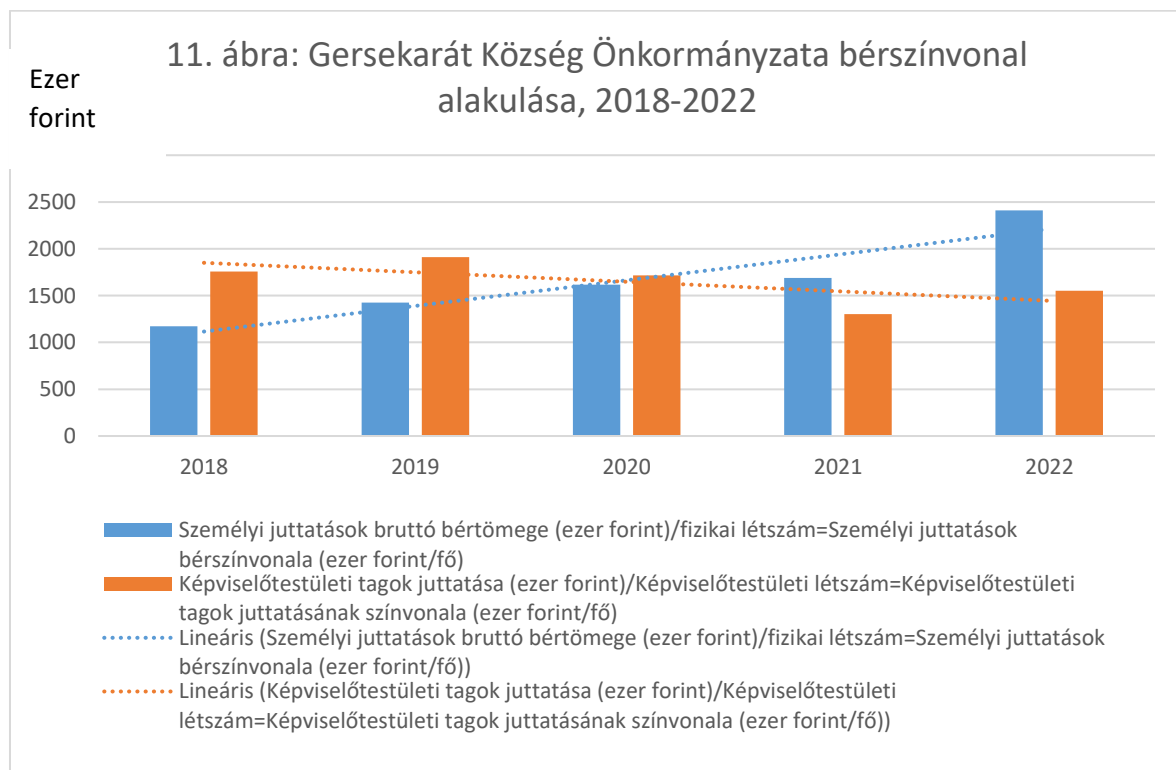
A bérek és a választott tisztségviselői juttatások vizsgálata a Telekes esetében is alkalmazott bontás szerint fog megtörténni.

³⁹ Gersekarát Község Önkormányzata Polgármester Asszonyával folytatott mélyinterjú kivonata alapján 2023.12.17.

33. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata foglalkoztatotti létszám és bértömeg alakulása, 2018-2022

Megnevezés/Év	2018	2019	2020	2021	2022
Alkalmazotti bruttó bértömeg	30 515	31 367	29 119	30 418	36 170
közalkalmazott (fő)	5	4	4	4	3
fizikai alkalmazott (fő)	3	3	2	2	4
közfoglalkoztatott (fő)	18	15	12	12	8
Személyi juttatások bruttó bértömege (ezer forint)/fizikai létszám=Személyi juttatások bérszínvonala (ezer forint/fő)	1173,7	1425,8	1617,7	1689,9	2411,3
Képviselőtestületi tagok juttatása	8 783	9 552	8 582	6 515	7 767
Polgármester (fő)	1	1	1	1	1
Alpolgármester és képviselő testületi tagok (fő)	4	4	4	4	4
Képviselőtestületi tagok juttatása (ezer forint)/Képviselőtestületi létszám=Képviselőtestületi tagok juttatásának színvonala (ezer forint/fő)	1 756,6	1 910,4	1 716,4	1 303,0	1 553,4

Forrás: 13. mellékletben szereplő adatok alapján, saját szerkesztés

Forrás: 13. mellékletben szereplő adatok alapján, saját szerkesztés

A személyi juttatások esetében kijelenthető a bérszínvonal tendenciájának növekedése (ld 33. táblázat és 11. ábra). A választott tisztségviselők juttatásai adatsort vizsgálva a 2021-es költségvetési évben van egy nagy törés. Itt az okozta az eltérést, hogy a település polgármester asszonya főállású helyett, társadalmi megbízatásban kezdte el ellátni feladatait. Mellé a falugondnoki feladatköröket vette át. Ebből adódott a trendvonal csökkenése. Az 1005/2022. (I.14.) Korm. határozat szerinti polgármesteri illetménykiegészítést Gersekarát is megkapta.

Gersekarát Község Önkormányzatának polgármester asszonyával folytatott mélyinterjú kiértékelése

Vizsgálatom során mélyinterjút folytattam le Gersekarát Község Önkormányzatának polgármester asszonyával, Pászthory Istvánnéval. Fontos volt megismerni Telekes után Gersekarát polgármesterének álláspontját is. A kérdéskör azonos volt, melyet az 1. melléklet tartalmaz, viszont kitekintés történt a tóra is. A beszélgetésről tartalmi összefoglalót készítettem.

Polgármester Asszony 2016 óta látja el a polgármesteri feladatokat. Előtte a település pénzügyi előadójaként segítette a település munkáját. A vizsgált időszakra maximális rálátása volt.

Az állami támogatások rendszerével nem elégedett. A támogatások felhasználási köre túlságosan korlátozva van.

A közfoglalkoztatási programok hatékonysága erősen csökkent, mert a felhalmozási, működési és a létszámkeretek is csökkentésre kerültek az évek múlásával.

Az adóbevételek mozgásteret adnak az önkormányzatoknak, mert felhasználásuk nem kötött, ezért jelentőségük fontos a település életében.

Pályázat nélkül egy település nagyon kevés vagy szinte nulla eséllyel tud fejlődni.

Ha ugyanez az állami finanszírozási rendszer működne a következő 5 évben is, akkor stagnálást jelez előre, de kiemelte, hogy az állam váratlan helyzetekben mindig kiegészítő támogatásokkal segítette az önkormányzatot. Ilyenek voltak az energiaválság, az infláció és a közvilágítás plusz kiadásaira nyújtott támogatási összegek.

A Sárvíz tó strandszektorának hasznosításáról nyújtott információkat⁴⁰, melyeket már a Sárvíz-tóval foglalkozó elemzésben feldolgoztam.

Gersekarát Község Önkormányzata vagyoni helyzetének összegzése

A településen lefolytatott vizsgálat alapján a következő megállapításokra jutottam.

A település lakosságának alakulása növekvő tendenciát mutat, bővül a település népessége. Befektetett eszközei az amortizáció értékén felül képesek növekedni. A mérlegfőösszeg emelkedő trendet tud produkálni. Kötelezettségei és kintlévőségeinek aránya nem jelentős, a gazdálkodásra nincs veszélyeztető hatással. Pénzügyi helyzete stabil, képes jelentős tartalék képzésére, melyet beruházásokon keresztül visszaforgat az önkormányzat befektetett eszközeibe. Ezek forrása a helyi adókból, illetve esetenként ingatlanok célzott értékesítéséből származik. Több, nagyméretű, hasznosítható ingatlannal rendelkezik. Sikeres a pályázatok elnyerésében és megvalósításában. Az egy főre jutó adóerőképesség a vizsgált időszak utolsó évében 9,3 ezer forint/lakos volt.

5. Összefoglaló értékelés, javaslatok

A vizsgálat során Telekes és Gersekarát Községek Önkormányzatait elemeztem a 2018-tól 2022-ig terjedő időszakban, mely alapján a következő megállapításokat teszem.

Az 1. hipotézis, miszerint a kistelepülések vagyoni helyzete közötti különbségek egyre jobban növekednek, maximálisan **beigazolódott**. Telekes Község Önkormányzatának mérlegfőösszege nem képes megújni az amortizációval szemben, Gersekarát Község Önkormányzatának ez a vizsgált időszakban kétszer is sikerült.

A két település ingatlanszerkezete teljesen eltérő, így a hasznosítható és értékesíthető ingatlanok terén sem indulnak egyenlő esélyekkel. Gersekarát több olyan ingatlant is birtokol, melyet vagy bérbeadás útján hasznosít vagy ingatlanértékesítésre használhat fel.

Pályázatok megvalósításának hatékonysága terén Gersekarát jelentős előnyre tett szert 2018 és 2022 évek között.

⁴⁰ Gersekarát Község Önkormányzata polgármester asszonyával folytatott mélyinterjú kivonata alapján, 2023.12.17.

A szabad tartalék felhasználását tekintve a megjelenési forma is fontos, mert a működési kiadások egy éven belül, ellenben a felhalmozási célú kiadások éven túl szolgálják az önkormányzat tevékenységét, így lényeges megválasztani azt is, hogy milyen célra történik egy képzett tartalék felhasználása.

A 2. hipotézisként, miszerint nem helyes bizonyos támogatási, pályázati formákat az iparüzési adóerőképességhez kötni, szintén **bizonyítást nyert**. Az egy főre jutó iparüzési adóerőképesség mutatószámának növekedése nem vezet a mérlegadatok és a vagyoni helyzet egyenes arányú javulásához. Telekes Község Önkormányzata esetében az utolsó vizsgált időszak egy főre jutó iparüzési adóerőképességének mutatója 9,1 ezer forint/lakosban határozható meg. Ugyanez az adat Gersekarát esetében azonos időszakban 9,3 ezer forint/lakos volt. Telekes Község Önkormányzatának iparüzési adó rendelete szerint az iparüzésiadó mértéke 0,5%. Gersekarát esetében ez 1,5%, mely a Telekes adatának háromszorosa. Ezzel szemben nem tapasztalható jelentős eltérés az egy főre jutó iparüzési adóerőképességek adatai között.

A probléma az iparüzési adóerőképesség számolásakor és a bevételek pénzforgalmi teljesítésekor alakul ki. Az egy lakosra jutó iparüzési adóerőképesség adata a következőképpen képződik. A település iparüzési adóalapját először megszorozzák 1,4%-kal. Ezt követően egy településre jellemző mutatóval történő korrekció, amely a lakosságszám. Így képződik az egy lakosra jutó iparüzési adóerőképesség. Viszont az adózó pénzforgalom szerint nem az egy főre jutó iparüzési adóalaphoz képest kapja az adó előírást, hanem az iparüzési adóalapja, korrigálva a településen érvényes iparüzési adó mértékkel. Ez Telekes esetében 0,5%, Gersekarát esetében pedig 1,5%. Azonos feltételek mellett a két települést vizsgálva, minden más változatlanóságát feltételezve Gersekarátnak pénzforgalmi vetületben háromszoros adóbevétel kellene realizálnia, de ez nem történik meg.

Ennek hatásnak a következtében kétféle módon is sérül egy település. Elsősorban eleshet olyan pályázati forrásoktól, melyek az egy főre jutó iparüzési adóerőképesség volumenhez kötik a pályázatok támogatását. Ez azért probléma, mert a vizsgálat során kimutattam, hogy milyen jelentős szerepe is van egy pályázatnak a kistelepülések életében. Másodsorban ez egy egységes mutatószám, melynek az lenne a szerepe, hogy különbséget képezzen két település gazdálkodása között. Ezt a szerepet viszont hatékonyan és objektíven ez a mutató önmagában nem képes betölteni egy kistelepülés életében.

Javaslatom szerint érdekesebb lenne az adó teljesítéseket alapul véve kidolgozni egy mutatószámot, ami jobban leköveti a települések közti különbséget, mert jelenleg

kiszorulhatnak a pályázati támogatások rendszeréből azok az önkormányzatok, akiknek adottságai és gazdálkodásának szerkezete indokolttá tenné a pályázati forrás elnyerését.

A projektek, pályázatok és az állami támogatás rendszerét vizsgálva és a mélyinterjúk adataiból következtetve azt állapítom meg, hogy a kistelepülések életében rengeteg fejlesztésre lenne szükség, amiket önerőből nem képesek megvalósítani. Ehhez forrásokra lenne szükségük, de csak nagyon korlátozott mértékben férnek ezekhez hozzá. Az általános állami támogatás rendszere és az adóbevételek fejlesztésre nem képeznek elég bevételt, így a kistelepülési önkormányzatok a pályázati formákat kénytelenek választani, ha nagy beruházást hajtanának végre. Ezek a pályázati formák viszont nagyon kötöttek, rugalmatlanok, így hasznosulásuk csak abban az esetben mondható elfogadhatónak, ha olyan pályázat kerül kiírásra, melyre az önkormányzatnak valóban szüksége van. Javaslatom szerint érdemes lenne az európai uniós pályázatok, illetve a Magyar Falu Program keretében meghirdetett támogatások esetében nagyobb mozgásteret adni az önkormányzatoknak a felhasználás tükrében.

Irodalomjegyzék – felhasznált irodalom

Szakkönyvek

1. **BUSA Réka, DELI Gergely, MERCZ Ágnes, PARÓCZI-KATONA Viktória, SABJÁN Katalin, TÓTH Eszter, TÖRÖKNÉ MÁNIK Judit, VEREBÉLYI Imre:** Az ausztriai önkormányzati rendszer alapvonalai és jó gyakorlatai, Budapest: DEMOKRATIKUS HELYI KÖZIGAZGATÁS FEJLESZTÉSÉÉRT ALAPÍTVÁNY, 2018. ISBN 978 615 00 2180 5, [online] 12. oldal . Hozzáférés: <https://www.dhkfa.hu/News/2019/OsztrakOnkormanyzat20190401.pdf> [megtekintve: 2023.10.26]
2. **BALÁZS István, BORDÁS Mária, BOROS Anita, GAJDUCSHEK György, HALÁSZ Iván, IMRE Miklós, KOI Gyula, KRISTÓ Katalin, LŐRINCZ Lajos, LÖCÉTEI István, RIXER Ádám, SIPOS Katalin, SZAMEL Katalin, TAMÁS András, TEMESI István:** Az Európai Unió tagállamainak közigazgatása, Az angol önkormányzatok jelenlegi rendszere, Budapest: Akadémiai Kiadó, 2016. ISBN 978 963 295 612 1

Jogsabályok

3. **1990. évi C. törvény a helyi adókról.** [online]. Kihirdetve: 1990.12.30., felhasználva a 2023.11.12-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://net.jogtar.hu/jogsabaly?docid=99000100.tv> [megtekintve: 2023.11.12.].
4. **1997. évi XV. törvény a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájáról szóló, 1985. október 15-én Strasbourgban kelt egyezmény kihirdetéséről.** [online]. Kihirdetve: 1997.03.28., felhasználva a 2023.10.11-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://net.jogtar.hu/jogsabaly?docid=99700015.tv> [megtekintve 2023.10.11.].
- 5.. **2011. évi CLXXXIX törvény Magyarország helyi önkormányzatairól.** [online]. Kihirdetve: 2011.12.28., felhasználva a 2023.10.11-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://net.jogtar.hu/jogsabaly?docid=a1100189.tv> [megtekintve: 2023.10.11.].
- 6.. **2011. évi CXCV törvény a közszolgálati tisztviselőkről.** [online]. Kihirdetve: 2011.12.30., felhasználva a 2023.10.11-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://net.jogtar.hu/jogsabaly?docid=a1100199.tv> [megtekintve: 2023.10.11.].
7. **2011. évi CVI. törvény a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint az egyéb törvények módosításáról.** [online] Kihirdetve: 2011.07.19., felhasználva a 2023.11.07-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://net.jogtar.hu/jogsabaly?docid=a1100106.tv> [megtekintve: 2023.11.07.].
8. **4/2013. (I. 11.) Korm. rendelet az államháztartás számviteléről (Áhsz.).** [online]. Kihirdetve: 2022.12.22., felhasználva a 2023.11.12-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://net.jogtar.hu/jogsabaly?docid=a1300004.kor> [megtekintve: 2023.11.12.].
9. **10/2017 (XI.08.) Telekes Község Önkormányzatának önkormányzati rendelete az Önkormányzat szervezeti és működési szabályzatáról.** [online]., felhasználva a 2023.11.12-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/eli/v01/423980/r/2017/10> [megtekintve: 2023.11.12.].

10. 12/2017 (XII.12.) Gersekarát Község Önkormányzatának önkormányzati rendelete az Önkormányzat szervezeti és működési szabályzatáról. [online]., felhasználva a 2023.11.12-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/eli/v01/421393/r/2017/12> [megtekintve: 2023.11.12.].
11. 2019. évi LXXI. törvény Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről. [online]. Kihirdetve: 2019.07.23., felhasználva a 2020.01.01.- 2020.06.17. között hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://njt.hu/jogszabaly/2019-71-00-00.2#SZ37@BE1@POA> [megtekintve: 2023.11.12.].
12. 92/2020. (IV. 6.). kormányrendelet a Magyarország 2020. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól. [online]. Kihirdetve: 2019.07.23., felhasználva a 2020.05.26 – 2020.06.17-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés: <https://njt.hu/jogszabaly/2020-92-20-22> [megtekintve: 2023.11.12.].
13. 1005/2022. (I. 14.) Korm. határozat az 5000 lakos alatti települési önkormányzatok tekintetében a polgármester illetménye és költségterítése 2022. évi emelésének ellentételezését szolgáló támogatás biztosításáról [online]. Kihirdetve: 2022.01.14., felhasználva a 2023.11.22. állapot szerint. Hozzáférés: <https://njt.hu/jogszabaly/2022-1005-30-22> [megtekintve: 2023.11.22.]

Egyéb források

14. **Központi Statisztikai Hivatal:** Önkormányzatok száma 2023.01.01. állapot szerint [online]. Központi statisztikai Hivatal adat. Hozzáférés: https://www.ksh.hu/stadat_files/fo1/hu/fo10007.html [megtekintve: 2023.10.21.].
15. **Belügyminisztérium Nyilvántartások Vezetéséért Felelős Helyettes Államtitkárság** (Lakossági számadatok, 2018-2022. években) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://nyilvantarto.hu/hu/statistikak?stat=kozerdeku> [megtekintve: 2023.11.22.].
16. **Nemzeti Jogszabálytár Önkormányzati rendeletek** (Sárfimizdó Község Önkormányzat 2018-2022. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló rendeletek) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/onkorm/-:15:3015:-:1:-:1/10> [megtekintve: 2023.11.22.].
17. **Nemzeti Jogszabálytár Önkormányzati rendeletek** (Telekes Község Önkormányzat 2018-2022. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló rendeletek) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/onkorm/-:15:3043:-:1:-:1/10> [megtekintve: 2023.11.22.].
18. **Nemzeti Jogszabálytár Önkormányzati rendeletek** (Gersekarát Község Önkormányzat 2018-2022. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló rendeletek) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/onkorm/-:15:2875:-:1:-:1/10> [megtekintve: 2023.11.22.].
19. **Nemzeti Jogszabálytár Önkormányzati rendeletek** (Rábahídvég Község Önkormányzat 2018-2022. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló rendeletek) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/onkorm/-:15:3000:-:1:-:1/10> [megtekintve: 2023.11.22.].

Ábrajegyzék

1. ábra: A magyar államháztartás rendszere
2. ábra: Telekes község lakosság számának alakulása, 2018-2022
3. ábra: Telekes község Önkormányzata nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök változása, 2018-2022
4. ábra: Telekes Község Önkormányzata adóbevételek összetétele és teljesítésének alakulása, 2018-2022
5. ábra: Telekes Község Önkormányzata állami támogatás alakulása, 2018-2022
6. ábra: Telekes Község Önkormányzata bérszínvonal alakulása, 2018-2022
7. ábra: Gersekarát Község lakosság számának alakulása, 2018-2022
8. ábra: Gersekarát Község Önkormányzata nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök változása, 2018-2022
9. ábra: Gersekarát Község Önkormányzata adóbevételek összetétele és teljesítésének alakulása, 2018-2022
10. ábra: Gersekarát Község Önkormányzata adóbevételek összetétele és teljesítésének alakulása, 2018-2022
11. ábra: Gersekarát Község Önkormányzata bérszínvonal alakulása, 2018-2022

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Telekes község lakosság számának alakulása, 2018-2022
2. táblázat: Telekes Község Önkormányzata nemzeti vagyona tartozó befektetett eszközök aránya az összes eszközben, 2018-2022
3. táblázat: Telekes Község Önkormányzata nemzeti vagyona tartozó befektetett eszközök összegének változása, 2018-2022
4. táblázat: Telekes Község Önkormányzata nemzeti vagyona tartozó befektetett eszközeinek megoszlása, 2018-2022
5. táblázat: Telekes Község Önkormányzata pénzeszköz szerkezeti mutatói, 2018-2022
6. táblázat: Telekes Község Önkormányzata kötelezettséggel terhelt és szabad pénzeszközök változása, 2018-2022
7. táblázat: Telekes Község Önkormányzata követelések aránya az összes eszközben, 2018-2022
8. táblázat: Telekes Község Önkormányzata követelések változása, 2018-2022
9. táblázat: Telekes Község Önkormányzata saját tőke aránya az összes forrásban, 2018-2022
10. táblázat: Telekes Község Önkormányzata saját tőke változása, 2018-2022
11. táblázat: Telekes Község Önkormányzata kötelezettségeinek aránya az összes forrásban, 2018-2022
12. táblázat: Telekes Község Önkormányzata kötelezettségek változása, 2018-2022
13. táblázat: Telekes Község Önkormányzata passzív időbeli elhatárolások aránya az összes forrásban, 2018-2022
14. táblázat: Telekes Község Önkormányzata passzív időbeli elhatárolások változása, 2018-2022
15. táblázat: Telekes Község Önkormányzata iparüzési adóval kapcsolatos adatai, 2018-2022
16. táblázat: Telekes Község Önkormányzata foglalkoztatotti létszám és bértömeg alakulása, 2018-2022
17. táblázat: Gersekarát Község lakosság számának alakulása, 2018-2022
18. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata nemzeti vagyona tartozó befektetett eszközök aránya az összes eszközben, 2018-2022
19. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata nemzeti vagyona tartozó befektetett eszközök összegének változása, 2018-2022

20. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata nemzeti vagyona tartozó befektetett eszközeinek megoszlása, 2018-2022
21. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata pénzeszközszerkezeti mutatói, 2018-2022
22. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata kötelezettséggel terhelt és szabad pénzeszközök változása, 2018-2022
23. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata követelések aránya az összes eszközben, 2018-2022
24. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata saját tőke aránya az összes forrásban, 2018-2022
25. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata saját tőke változása, 2018-2022
26. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata kötelezettségeinek aránya az összes forrásban, 2018-2022
27. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata kötelezettségek változása, 2018-2022
28. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata passzív időbeli elhatárolások aránya az összes forrásban, 2018-2022
29. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata passzív időbeli elhatárolások változása, 2018-2022
30. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata iparűzési adóval kapcsolatos adatai, 2018-2022
31. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata fő beruházási állomány, 2018-2022
32. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata Sárvíz tóval kapcsolatos kiadások és bevételek, 2018-2022
33. táblázat: Gersekarát Község Önkormányzata foglalkoztatotti létszám és bértömeg alakulása, 2018-2022

Mellékletek

1. melléklet: Mélyinterjú kérdései

1. Mióta látja el a település élén tisztségét, mint polgármester, illetve mekkora rálátása volt a 2018-2022. költségvetési években az önkormányzat anyagi helyzetére, feladataira és kihívásaira?
2. Elégedett az állam finanszírozások és támogatások rendszerének hatékonyságával?
3. Mik a tapasztalatok a közfoglalkoztatási programok kapcsán?
4. Milyen szerepet tölt be és hogyan hat a település költségvetésére az adóbevételek alakulása?
5. Pályázat nélkül, önerőből mekkora eséllyel tud fejlődni egy település?
6. Fejlődést vagy visszafejlődést jósol a következő 5 évre, ha ugyanezen rendszer szerint történne a jövőben is az önkormányzatok finanszírozása?

2. melléklet: Telekes község lakosságának alakulása, 2018-2022

Település	2018	2019	2020	2021	2022
Telekes	520	510	514	509	489

Forrás: Belügyminisztérium Nyilvántartások Vezetéséért Felelős Helyettes Államtitkárság (Lakossági számadatok, 2018-2022. években) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://nyilvantarto.hu/hu/statisztikak?stat=kozerdeku> [megtekintve: 2023.11.22.].

3. melléklet: Telekes Község Önkormányzata mérlegadatainak alakulása, 2018-2022

Telekes Község Önkormányzata fő mérlegadatok (ezer forint) Éves költségvetési beszámoló alapján, tárgyév december 31-ei állapot szerint	2018	2019	2020	2021	2022
A/I. Immateriális javak	570	289	9	0	0
A/II. Tárgyi eszközök (ingatlanok, gépek, berendezések)	302 642	288 926	288 701	275 442	260 697
A/III. Befektetett pénzügyi eszközök	1 776	1 776	1 776	1 776	1 776
A/IV. Koncesszióba, vagyonkezelésbe adott eszközök	0	0	0	0	0
A. Nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök	304 989	290 991	290 486	277 218	262 473
B. Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök	0	0	0	0	0
C/I. Kötelezettséggel terhelt pénzeszköz	10946	12046	0	3511	3048
C/II. Szabad pénzeszköz	7178	7416	9264	6307	11427
C. Pénzeszközök	18 124	19 463	9 264	9 818	14 475
D. Követelések	3 886	4 990	5 242	4 325	7 389
E. Egyéb sajátos elszámolások	0	0	0	0	0
F. Aktív időbeli elhatárolások	0	0	0	0	0
Eszközök összesen	326 999	315 444	304 992	291 362	284 337
G/I. Nemzeti vagyon induláskori értéke	474 902	474 902	474 902	474 902	474 902
G/IV. Felhalmozott eredmény	-151810	-167941	-185225	-175161	-188911
G/VI. Mérleg szerinti eredmény	-16130	-17283	10064	-13750	-10214
G. Saját tőke	306 961	289 677	299 741	285 991	275 777
H. Kötelezettségek	6 885	9 326	2 972	1 996	2 638
I. Kincstári szála vezetéssel kapcsolatos feladatok	0	0	0	0	0
J. Passzív időbeli elhatárolások	13 153	16 441	2 279	3 374	5 922
Források összesen	326 999	315 444	304 992	291 362	284 337

Forrás: Nemzeti Jogszabálytár Önkormányzati rendeletek (Telekes Község Önkormányzat 2018-2022. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló rendeletek) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/onkorm/-:15:3043:-:1:-:1/10> [megtekintve: 2023.11.22.].

4. melléklet: Telekes Község Önkormányzata eredménykimutatása, 2018-2022

	Megnevezés (értékek ezer forintban)	2018	2019	2020	2021	2022
01	01 Közhatalmi eredményszemléletű bevételek	3 277	5 170	769	3 596	1 918
02	02 Eszközök és szolgáltatások értékesítése nettó eredményszemléletű bevételei	1 108	1 113	1 126	870	1 002
03	03 Tevékenység egyéb nettó eredményszemléletű bevételei	248	641	754	320	668
04	I Tevékenység nettó eredményszemléletű bevétele (=01+02+03)	4 633	6 924	2 649	4 787	3 588
08	06 Központi működési célú támogatások eredményszemléletű bevételei	49 203	50 628	50 466	31 289	39 155
09	07 Egyéb működési célú támogatások eredményszemléletű bevételei	31 919	23 454	24 388	12 443	9 779
10	08 Felhalmozási célú támogatások eredményszemléletű bevételei	7 221	5 369	21 555	0	2 777
11	09 Különbféle egyéb eredményszemléletű bevételek	816	138	638	732	2 142
12	III Egyéb eredményszemléletű bevételek (=06+07+08+09)	89 158	79 589	97 047	44 464	53 852
13	10 Anyagköltség	3 017	3 199	1 512	3 357	2 407
14	11 Igénybe vett szolgáltatások értéke	6 504	17 207	14 105	8 638	9 485
15	12 Eladott áruk beszerzési értéke	0	0	0	0	139
17	IV Anyagjellegű ráfordítások (=10+11+12+13)	9 521	20 406	15 617	11 995	12 031
18	14 Bérköltség	19 966	15 657	12 017	11 085	12 826
19	15 Személyi jellegű egyéb kifizetések	4 245	6 673	6 189	6 759	10 358
20	16 Bérjárulékok	3 271	3 747	3 052	1 561	2 325
21	V Személyi jellegű ráfordítások (=14+15+16)	27 482	26 078	21 258	19 405	25 508
22	VI Értékcsökkenési leírás	16 730	15 389	17 225	15 111	13 543
23	VII Egyéb ráfordítások	56 190	41 924	35 532	16 490	16 573
24	A) TEVÉKENYSÉGEK EREDMÉNYE (=I±II+III-IV-V-VI-VII)	-16 131	-17 283	10 064	-13 750	-10 214

Forrás: Nemzeti Jogszabálytár Önkormányzati rendeletek (Telekes Község Önkormányzat 2018-2022. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló rendeletek) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/onkorm/-:15:3043::-:1::-:1/10> [megtekintve: 2023.11.22.].

5. melléklet: Telekes Község Önkormányzata iparűzési adóval kapcsolatos adatok, 2018-2022

Mutatószám	2018	2019	2020	2021	2022
Iparűzési adóalap (e Ft)	222 337	331 692	340 719	336 466	317 772
Iparűzési adóerő képesség = iparűzési adóalap * 1,4% (e Ft)	3 113	4 644	4 770	4 711	4 449
Lakosságszám (fő)	520	510	514	509	489
Egy fő lakosra jutó iparűzési adóerő képesség (e Ft)	5,9	9,1	9,2	9,2	9,1

Forrás: Telekes Község Önkormányzata belső adónyilvántartás alapján, KGR K11 rendszer, saját szerkesztés

6. melléklet: Telekes Község Önkormányzata béradatok megoszlása, 2018-2022

Megnevezés/Év	2018	2019	2020	2021	2022
Személyi juttatás bruttó bértömeg (ezer forint)	19 966	15 657	12 017	11 085	12 826
közalkalmazott (fő)	2	1	1	1	1
fizikai alkalmazott (fő)	1	1	1	0	0
közfoglalkoztatott (fő)	16	12	7	8	7
Képviselőtestületi tagok juttatása (ezer forint)	3 712	3 701	6 409	6 423	10 421
Polgármester (fő)	1	1	1	1	1
Alpolgármester és képviselő testületi tagok (fő)	4	4	4	4	4

Forrás: Nemzeti Jogszabálytár Önkormányzati rendeletek (Telekes Község Önkormányzat 2018-2022. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló rendeletek) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/onkorm/-:15:3043:-:1:-:1/10> [megtekintve: 2023.11.22.].

7. melléklet: Gersekarát község lakosságszámának alakulása, 2018-2022

Település (fő)	2018	2019	2020	2021	2022
Gersekarát	674	674	677	688	687

Forrás: Belügyminisztérium Nyilvántartások Vezetéséért Felelős Helyettes Államtitkárság (Lakossági számadatok, 2018-2022. években) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://nyilvantarto.hu/hu/statistikak?stat=kozerdeku> [megtekintve: 2023.11.22.].

8. melléklet: Gersekarát Község Önkormányzata mérlegadatainak alakulása, 2018-2022.

Gersekarát Község Önkormányzata fő mérlegadatok (ezer forint) Éves költségvetési beszámoló alapján, tárgyév december 31-ei állapot szerint	2018	2019	2020	2021	2022
A/I. Immateriális javak	4 556	2 955	1 354	26	0
A/II. Tárgyi eszközök (ingatlanok, gépek, berendezések)	632 665	541 966	547 013	523 177	552 701
A/III. Befektetett pénzügyi eszközök	1 433	1 433	1 433	1 433	1 433
A/IV. Koncesszióba, vagyonkezelésbe adott eszközök	0	0	0	0	0
A. Nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök	638 655	546 354	549 801	524 636	554 134
B. Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök	0	0	0	0	0
C/I. Kötelezettséggel terhelt pénzeszköz	50478	19837	36056	76100	17229
C/II. Szabad pénzeszköz	11404	26332	4896	13541	13840
C. Pénzeszközök	61 882	46 169	40 952	89 640	31 069
D. Követelések	20 901	16 052	16 575	16 306	15 844
E. Egyéb sajátos elszámolások	0	0	0	0	19 179
F. Aktív időbeli elhatárolások	0	0	0	0	0
Eszközök összesen	721 437	608 575	607 328	630 582	620 226
G/I. Nemzeti vagyon induláskori értéke	718 784	718 784	718 784	718 784	718 784
G/IV. Felhalmozott eredmény	20653	-54821	-150101	-164900	-155744
G/VI. Mérleg szerinti eredmény	-75474	-95281	-14799	9156	-13460
G. Saját tőke	663 964	568 683	553 884	563 040	549 580
H. Kötelezettségek	3 242	12 143	14 609	5 207	6 734
I. Kincstári szála vezetéssel kapcsolatos feladatok	0	0	0	0	0
J. Passzív időbeli elhatárolások	54 232	27 749	38 834	62 336	63 912
Források összesen	721 437	608 575	607 328	630 582	620 226

Forrás: Nemzeti Jogszabálytár Önkormányzati rendeletek (Gersekarát Község Önkormányzat 2018-2022. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló rendeletek) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/onkorm/-:15:2875:-:1:-:1/10> [megtekintve: 2023.11.22.].

9. melléklet: Gersekarát Község Önkormányzata eredménykimutatása, 2018-2022

	Megnevezés (adatok ezer forintban)	2018	2019	2020	2021	2022
01	01 Közhatalmi eredményszemléletű bevételek	13 340	12 939	1 767	13 876	6 974
02	02 Eszközök és szolgáltatások értékesítése nettó eredményszemléletű bevételei	2 342	1 936	1 950	1 946	2 667
03	03 Tevékenység egyéb nettó eredményszemléletű bevételei	7 961	9 086	7 224	6 947	12 329
04	I Tevékenység nettó eredményszemléletű bevétele (=01+02+03)	23 642	23 961	10 941	22 770	21 971
08	06 Központi működési célú támogatások eredményszemléletű bevételei	49 449	44 399	40 072	94 084	110 593
09	07 Egyéb működési célú támogatások eredményszemléletű bevételei	35 890	44 096	51 240	32 105	32 410
10	08 Felhalmozási célú támogatások eredményszemléletű bevételei	-59	43 042	13 705	4 632	1 227
11	09 Különböző egyéb eredményszemléletű bevételek	1 178	5 483	1 510	28 752	29 150
12	III Egyéb eredményszemléletű bevételek (=06+07+08+09)	86 457	137 020	106 527	159 574	173 379
13	10 Anyagköltség	6 246	10 819	4 105	3 489	6 862
14	11 Igénybe vett szolgáltatások értéke	20 084	28 498	17 412	17 004	25 996
15	12 Eladott áruk beszerzési értéke	0	0	0	9 768	14 428
16	13 Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	103	108	0	0	0
17	IV Anyagjellegű ráfordítások (=10+11+12+13)	26 434	39 425	21 517	30 262	47 285
18	14 Bérköltség	30 515	31 367	29 119	30 418	36 170
19	15 Személyi jellegű egyéb kifizetések	8 783	9 552	8 582	6 515	7 767
20	16 Bérjárulékok	6 082	6 628	5 519	4 819	5 122
21	V Személyi jellegű ráfordítások (=14+15+16)	45 380	47 547	43 220	41 752	49 060
22	VI Értécsökkenési leírás	27 661	30 465	27 659	27 131	24 602
23	VII Egyéb ráfordítások	86 097	138 825	39 871	74 043	87 863
24	A) TEVÉKENYSÉGEK EREDMÉNYE (=I±II+III-IV-V-VI-VII)	-75 474	-95 281	-14 799	9 156	-13 460
44	C) MÉRLEG SZERINTI EREDMÉNY (=±A±B)	-75 474	-95 281	-14 799	9 156	-13 460

Forrás: Nemzeti Jogszabálytár Önkormányzati rendeletek (Gersekarát Község Önkormányzat 2018-2022. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló rendeletek) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/onkorm/-:15:2875:-:1:-:1/10> [megtekintve: 2023.11.22.].

10. melléklet: Gersekarát Község Önkormányzata iparüzési adóval kapcsolatos adatok, 2018-2022

Mutatószám	2018	2019	2020	2021	2022
Iparüzési adóalap (e Ft)	393 160	489 976	431 454	458 516	459 951
Iparüzési adóerő képesség = iparüzési adóalap * 1,4% (e Ft)	5 504	6 860	6 040	6 419	6 439
Lakosságszám (fő)	674	674	677	688	687
Egy fő lakosra jutó iparüzési adóerő képesség=iparüzési adóalap/lakosságszám=(e Ft)	8,1	10,1	8,9	9,3	9,3

Forrás: Gersekarát Község Önkormányzata belső adónyilvántartása alapján, KGR K11 rendszer, saját szerkesztés

11. melléklet: Gersekarát Község Önkormányzata fő beruházási állománya, 2018-2022

Beruházás	Összeg (ezer forint)	Költségvetési év
TOP Iskola energetikai felújítás	121 031	2017
Konyha épület energetika felújítás és eszközbeszerzés	23 382	2017
Hivatali épület energetikai felújítás	8 860	2018
Szabadság utca útburkolat felújítás	14 489	2018
Bükkhegy útburkolat felújítás	9 999	2019
Erő és munkagép beszerzés	4 895	2019
Magyar Falu Program orvosi eszközök beszerzése	4 508	2019
Magyar Falu Program óvoda udvar felújítás	5 000	2019
Magyar Falu Program elhagyott ingatlanok felújítása	4 984	2020
Gát felújítás (100% önerő)	23 459	2020
Magyar Falu Program Szolgálati lakás	30 000	2021
Bükkhegy vízhálózat kiépítés és ingatlanbeszerzés	24 978	2021
Horgos utca útburkolat felújítás	13 203	2021
Összes beruházás	288 788	-

Forrás: Nemzeti Jogszabálytár Önkormányzati rendeletek (Gersekarát Község Önkormányzat 2018-2022. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló rendeletek) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/onkorm/-:15:2875:-:1:-:1/10> [megtekintve: 2023.11.22.].

12. melléklet: Gersekarát Község Önkormányzata Sárvíz tóval kapcsolatos kiadások és bevételek, 2018-2022

Megnevezés (adatok ezer forintban)	2018	2019	2020	2021	2022	Összesen
Bérleti díjak	2332	2404	2485	1690	1871	10782
Belépők, faház, eszközbérlet	0	0	0	1407	3215	4622
Bevételek összesen	2332	2404	2485	3097	5086	15404
beruházás/üzemeltetés	0	0	23459	3347	9144	35950
vízkezelési járulék	672	672	672	672	672	3360
Kiadások összesen	672	672	24131	4019	9816	39310

Forrás: Gersekarát Község Önkormányzata belső elkülönített nyilvántartás a Sárvíz-tóval kapcsolatos kiadásokról és bevételekről

13. melléklet: Gersekarát Község Önkormányzata foglalkoztatotti létszám és bértömeg alakulása, 2018-2022

Megnevezés (adatok ezer forint)	2018	2019	2020	2021	2022
Alkalmazotti bruttó bértömeg	30 515	31 367	29 119	30 418	36 170
közalkalmazott (fő)	5	4	4	4	3
fizikai alkalmazott (fő)	3	3	2	2	4
közfoglalkoztatott (fő)	18	15	12	12	8
Képviselőtestületi tagok juttatása	8 783	9 552	8 582	6 515	7 767
Polgármester (fő)	1	1	1	1	1
Alpolgármester és képviselő testületi tagok (fő)	4	4	4	4	4

Forrás: Nemzeti Jogszabálytár Önkormányzati rendeletek (Gersekarát Község Önkormányzat 2018-2022. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló rendeletek) alapján saját szerkesztés. Hozzáférés: <https://or.njt.hu/onkorm/-:15:2875:-:1:-:1/10> [megtekintve: 2023.11.22.].

PANNON EGYETEM

GAZDÁLKODÁSI KAR ZALAEGERSZEG

SZERZŐI ÖSSZEFOGLALÁS

A dolgozat címe: Kistelepülési önkormányzatok feladatellátása és finanszírozása választott önkormányzati példákon 2018-2022. években	
Hallgató neve: Martinov Zoltán	NEPTUN kód: MZMZAW
Képzési szint: alapképzés	
Szak: pénzügy és számvitel	Szakirány: pénzügy
Témavezető neve: Dr. Csanádi Ágnes PhD	Beosztása: Egyetemi docens
Tanszék: Pénzügy és Gazdálkodás	

A szakdolgozatom témája a Kistelepülési önkormányzatok feladatellátása és finanszírozása választott önkormányzati példákon 2018-2022. években. Témafeldolgozásom során először bemutatásra kerül az önkormányzatiság létrejötte, majd az önkormányzatok fajtáinak és jellemzőinek ismertetése. Betekintést kaphatunk arról, hogy milyen személyek működtetnek egy önkormányzatot és ők milyen módon láthatják el kötelező és önként vállalt feladataikat. Külföldi önkormányzati példákon keresztül megtudhatjuk azt is, hogy egyes országokban hogyan működik egy önkormányzati struktúra, melyik nemzet milyen formában látja el ezeket a feladatokat, kihívásokat. Ismertetésre kerülnek ezt követően a magyarországi önkormányzati alrendszer fő feladatköre is. Primer kutatásomnak köszönhetően kettő választott település polgármesterét kérdezhettem a jelenlegi önkormányzati állapotokról és a finanszírozás lehetőségeiről és formáiról, illetve arról, hogy ezek milyen hatással voltak és vannak a mindennapi életre és a költségvetés egyenlegére, stabilitására. A kiválasztás során fontos szempont volt az, hogy a kistelepülések életére és mindennapjaira szerettem volna fektetni a hangsúlyt, így kizárólag 1000 fő alatti lakosságú településeket választottam. Szekunder kutatásomban mérleg és költségvetési beszámoló adatokat dolgoztam fel a két választott önkormányzat tekintetében. A települések megoszlása és adottságaik is rendkívül változók, így tökéletes alapot biztosítottak arra, hogy elemzésem során meg tudjam állapítani azt, hogy a kistelepülések közelítenek vagy leszakadnak egymáshoz képest. Első hipotézisemet is erre alapoztam. Sokat hallani azt a közhelyet, hogy egy vidéki település lemarad a többihez képest, így két önkormányzat költségvetése közötti képzeletbeli olló két szárának távolodását vizsgáltam. Hipotézisem be is igazolódott. A felzárkóztatás és az elmaradottságok csökkenése helyett nagy költségvetési különbségeket mutattam ki az önkormányzatok között. Második hipotézisként azt vizsgáltam, hogy bizonyos állami, pályázati források az iparüzési adóerő nivójához kötöttek. Józan gondolkodás szerint egy településen minél magasabb az iparüzési adóerőképesség, annál jobban teljesít az adott település. Második hipotézisem szerint ez a kijelentés önmagában nem igaz, mert az önkormányzatok helyzete és adottságai igen sokrétűek. Ezen hipotézisem is bizonyítást nyert. Valóban nem helyes csak és kizárólag ehhez a mutatószámhoz kötni bizonyos támogatások folyósítását. Legvégül megoldási javaslatot kínáltam a felmerülő helyzetre, mely metodika alkalmazása mellett az önkormányzatok fejlődésének üteme közelítené egymáshoz.